REVISTA CULTULUI MOZAIC

APARE BILUNAR

ADMINISTRAȚIA: str. Sfinta Vineri nr. 9 — tel: 15.50.90. REDACȚIA: București, str. Popa Rusu nr. 24 — tel. 11.80.80

Anul XXXV
Nr. 695
1 IULIE 1990

8 TAMUZ 5750
12 pag. 3,50 lei

ŞEF RABIN DR. MOSES ROSEN

BALAK

מה טובו אהליך יעקב, משכנותיך ישראל

„O! Ce bune sînt corturile tale, Iaacov, așezările tale, Israel!" (Numeri, 24—5).

Șaptesprezece (Șiva asar) ale lunii Tamuz. Zi de dureroasă amintire. Cele dintîi lovituri se abat asupra zidurilor sfintei cetăți a Ierusalimului asediat. Odată cu ele răsună și glasul urii necrutătoare, distrugătoare. Capitolul biblic, lectura acestei Șabat, evocă figura unui precursor al doctrinelor urii împotriva iudaismului, a primului predicator al genocidului, care tînjește să lovească în zidurile cetății eterne a Torei.

Bileam se distanțează mult de ceilalți dușmani, de tristă celebritate, ai învățăturii noastre și ai purtătorilor ei. El se deosebește radical atît de predecesorii, cît și de urmașii săi. În spatele acțiunilor sale, nu vom găsi nestăvilita poftă de înrobire a mulțimilor, ce-l cuprinse pe Faraon, agresivitatea fără de scrupule a lui Amalek, nu-l stăpînește izvorul veninului ce-l revarsă, nu e nici setea nepotolită de sînge omenesc ce-l mistuie pe Nabukadnețar, nici mania atotputernicei grandori ce-l rodea pe Titus. Nu are grijă să „salveze" sufletele victimelor sale ca Torquemada, nici nu-și justifică asasinatul în masă cu formularea teoriei „Uebermensch"-ului, cum au făcut Nietzsche și Hitler.

Nu. Bileam nu urăște pentru că are nevoie de sclavi sau pentru că vrea să sară și sfîșie oameni, pentru că i s-a făcut por de sînge. Nu urmărește scopuri de convertire religioasă sau de „selecționare" rasistă. Nimic din toate acestea, nici una din armele clasice găsite în arsenalul antisemitismului n-o mînuiește Bileam și el nu se identifică cu vreuna din figurile mai înainte amintite. El urăște pur și simplu. Așa, fără motiv și fără a-și da osteneală de a găsi vreun pretext. El nu calomniază pe evrei și nici nu-i insultă. Nu-i zeflemisește și nu-i ocărăște. Dimpotrivă, Bileam laudă, cîntă osanale acelora a căror nimicire o pregătește. Balak, regele Moabului, l-a cocoțat pe un vîrf de munte și i-a cerut ca de acolo să blesteme poporul evreu. „Profetul" Bileam, avînd însă naintea ochilor, în spațiu și în timp, perspectiva „sub specie aeternitatis" a destinului iudaic, în loc să blesteme, elogiază. Monarhul se indignează, căci e prea primitiv ca să pătrundă rafinatele metode ale simbriașului său. Balak mînuește sabia, Bileam e însă un meșter al cuvîntului. Sabia lui Balak nu a fost însă, nici pe departe, atît de nocivă ca verbul tărăvit al lui Bileam.

Contele Andrassy a dat odată o cinică definiție antisemitismului, spunînd: „Antisemit este acela care urăște pe evrei mai mult decît e necesar". Bileam anticipează această concepție. El filtrează ura, cîntărește vrajba, dozează savant dușmănia. Mințile și sufletele oamenilor sînt receptive la aceste toate, dacă știi să le strecori încet, pe nesimțite. Insultele pot fi dezmințite, calomniile pot fi demascate. Elogiile însă sînt o armă mai sigură, mai eficace. Prin laudele pe care Bileam le înșiră la adresa evreilor, ei devin așadar ținta invidiei și de aci pînă la ură nu mai e decît un pas.

„Corturile" lui Iaacov sînt bune, ele merită admirație, înfățișarea lor dovedește osîrdie, talent, capacitate, devotament față de țara în care locuiesc. Așezările lui Israel deșteaptă stimă, căci ele arată hărnicie; el clădește pe tărîm cultural și economic, se dovedește util și aportul său e o binefacere. Bileam nu apelează însă la ceea ce e nobil, ci la ceea ce e josnic în ființa umană. Prin „laudele" sale, el nu deșteaptă dragostea, prețuirea, dorința de întrecere, ci pizma, invidia și hula. Nimic prea mult din toate acestea, ci „numai atît cît e necesar". Necesar, pentru ce scop? Răspunsul e clar. Necesar spre a deforma imaginea unui popor, spre a ridica un zid între credințe.

Timeo danaos... Întotdeauna, urmașii lui Iaacov s-au temut mai mult de Bileam decît de Farao.

PINHAS

יפקד ה' אלקי הרוחות לכל בשר איש על העדה

„Dumnezeu, Domnul spiritelor oricărui trup, să așeze un om deasupra obștii" (Numeri, 27—16).

În puține și lapidare cuvinte, Moșe definește concepția iudaică a conducătorului de obști. În solicitarea ce o adresează Părintelui Ceresc, de a-i găsi un succesor, care să ducă mai departe misiunea sa, după ce el nu va mai fi printre cei vii, găsim sintetizat rolul omului pe umerii căruia se așază răspunderea pentru destinele colectivității.

Spirit și materie. Viața omului cată a fi, după învățătura noastră, un echilibru permanent între aceste două părți componente ale ființei sale. Chemările trupului nu trebuie negate, asceza nu este atitudinea nimerită, negarea realităților materiale nu corespunde îndrumărilor Torei. În același timp, cufundarea în vîltoarea patimilor, înrobirea de către instincte, șterge barierele dintre om — coroana creațiunii și celelalte viețuitoare. Spiri-

(Continuare în p. 7)

Eminența Sa a fost primit în audiență de președintele Statului Israel

Joi 28 iunie 1990, Excelența Sa dl Chaim Herzog, președintele Statului Israel, a primit în audiență pe dl Șef Rabin dr. Moses Rosen.

Dl Șef Rabin a înmînat președintelui Chaim Herzog volumul de amintiri „Dangers, Tests and Miracles" („Primejdii, Încercări, Minuni") care a apărut recent la Londra.

Președintele Statului Israel a mulțumit. A urmat o convorbire prietenească, în timpul căreia dl Șef Rabin dr. Moses Rosen a informat pe președintele Chaim Herzog despre aspecte ale vieții Comunității Evreilor din România.

Președintele Chaim Herzog a rugat pe dl Șef Rabin să transmită atît poporului român, cît și Comunității Evreilor din România cordiale sentimente și bune urări.

Din nou despre antievreism*

„Trebuie să ne apărăm, mai întîi, de reprezentările mitice pe care și le fac despre evrei neevreii și înșiși evreii".

Em. Berl

Nevoia de diversiune a societăților în criză nu explică însăși esența antievreismului, ci doar motivele de a recurge la el. Este mult mai „convingător" să se arunce vina dificultăților prin care trece o societate asupra „alogenilor" decît asupra „indigenilor"; de calamități nu pot fi niciodată vinovați băștinașii, ci doar străinii, cei ce sînt deosebiți, veneticii, ceilalți.

Nimeni nu poate să scape de această prejudecată fără o susținută luptă cu sine însuși. Cînd evreii vorbesc de un geniu de origine evreiască, au tendința să laude mai mult evreitatea lui decît genialitatea lui, iar cînd neevreii întîlnesc un ticălos de origine evreiască sînt înclinați să înjure evreitatea lui mai degrabă decît ticăloșia lui. Să nu se piardă din vedere că, dacă Freud s-ar fi născut în 1856 în Palestina, la Beer Sheva, de pildă, și ar fi rămas acolo, „Psihanaliza" n-ar fi apărut. Numai întîlnirea dintre evreitatea lui Freud și cultura europeană a putut să ducă la crearea ei.

Și mai grav este că antievreismul a fost interiorizat de unii evrei, ajungînd pînă la „ura de sine". Mă întreb dacă afirmația unor evrei, nu puțini, că nu se simt deloc evrei nu este o formă atenuată a aceleiași „uri de sine".

Nimic nu împiedică un evreu să se integreze cu toată ființa în comunitatea națională în care trăiește și gîndește, fără să-și renege dimensiunea evreiască.

Antievreismul continuă o prejudecată care are rădăcini psihosociale mult mai vechi decît poporul evreu: în mentalitatea tribală a neamurilor aflate încă în preajma naturii. Numai regresul pînă la urile tribale poate să explice profanarea rituală a unor cimitire evreiești.

În natură, deosebitul este imediat reprimat. O cioară vopsită este imediat omorîtă de congenerii ei. În menajeria unui circ din Geneva o femelă leopard a născut trei pui cu blana în întregime albă. Mama n-a putut suporta această „anomalie" și, înainte ca paznicii să poată interveni, i-a sufocat... În natură indivizii trebuie să fie asemănători; numai specia este diferită și speciile se dușmănesc între ele.

Lupta ucigătoare dintre indivizii aceleiași „specii" a fost inaugurată de oameni, deoarece ei sînt primii care, inventînd limbajul, s-au diferențiat în nenumărate limbi și culturi și au ajuns ostili unii altora. Greu s-a înțeles că supușii sînt mai aproape de stăpînii lor care vorbeau aceeași limbă decît de ceilalți supuși care vorbeau o altă limbă.

Ceea ce este cel mai omenesc în om nu e natura, ci cultura. De aceea, genul uman nu se împarte în „specii", ci în „comunități", lingvistice și culturale, alcătuite din individualități mereu mai distincte, irepetabile și de neînlocuit, despre care orice judecată „totalitară" de forma „toți S sînt P" nu poate fi decît falsă.

Viața triburilor se desfășura „normal", atîta vreme cît limba, zilele, muncile și riturile erau mereu aceleași. Idealul unui trib era să trăiască așa cum a trăit mai înainte. Triburile trăiesc și muncesc sub semnul asemănătorului. Mentalitatea mito-magică se întemeiază pe credința că asemănarea determină asemănarea: dansul femeilor gravide deasupra unui cîmp sterp convinge pămîntul să rodească, procesiunea paparudelor înduplecă cerul să plouă, desenarea unor bizoni săgetați asigură succesul vînătorii. Orice modificare a formulelor magice le scade eficiența. În centrul mentalității tribale se află ideea de **asemănare.** Orice schimbare era considerată nefastă. „Epoca de aur" nu putea fi imaginată decît la început și, de aceea, orice îndepărtare de origine era privită ca o nenorocire. Obsesia originii, nostalgia începuturilor, apologia trecutului au rămas pînă în zilele noastre simptome ale crizelor sociale.

Criza actuală este provocată de revolta persoanei umane împotriva acțiunilor de **masificare** ale regimurilor totalitare și ale mijloacelor audio-vizuale de informare: ritualizarea limbii, banalizarea gîndirii, standardizarea gusturilor, hipertrofierea sensibilității în dauna intelectului, coborîrea reflecțiilor critice la nivelul

HENRI WALD

(Continuare în p. 4)

---

* „Antisemitism" este un termen echivoc de vreme ce arabii sînt și ei semiți. Antisemitismul a fost totdeauna îndreptat împotriva evreilor.

Evreii și mișcarea de avangardă românească

Prezența „compactă" a evreilor în sînul avangardei românești s-ar explica, după Eugen Lovinescu, prin faptul că, aici, fenomen de reacțiune postbelică", exista ambiția să se realizeze „o artă internațională, peste hotare". În general, credea criticul, spiritul semit are aplecare către negație, iar corelatul acesteia este revoluționarismul de ordin estetic ca și politic. Se întîlnea astfel cu George Călinescu, care va emite despre scriitorii de origine iudaică din literatura română următoarea observație: „Ei sînt totdeauna informați, colportori de lucrurile cele mai noi, anticlasicești, modernești", „compensează inerția tradiției și o fac să se revizuiască".

Dacă nu neapărat din motivele de mai sus, cercurile avangardiste românești au numărat, într-adevăr, mulți evrei printre alcătuitorii lor. Ion Vinea a scos revista **Contimporanul** (1922—1932) împreună cu Marcel Iancu, companionul lui Tristan Tzara la Zürich, în **Cabaretul Voltaire,** unde luase naștere mișcarea dada, B. Fundoianu, Felix Aderca, Jacques Costin, Ion Călugăru, M. H. Maxy, Filip Corsa, Sandu Eliad, Sergiu Dan, Tana Devil au avut o contribuție de seamă ca revista să reușească a deveni „organul Constructivismului românesc". Ilarie Voronca și Victor Brauner, colaboratori, de semenea, la **Contimporanul,** au lansat „picto-poezia" în **75 H.P.** (1924) și **Punct** (1924—1925). Redacția altei publicații avangardiste, **Integral** (1925—1928), era asigurată, pe lîngă primul, de F. Brunea, Ion Călugăru, M. H. Maxy și B. Fondane (Fundoianu). Ca să apară **Unu** (1928—1932), Șaș Pană cheltuia o bună parte din solda lui, precum și imense resurse de energie organizatorică. Întîlnim aici raliate liniei suprarealiste a revistei, alături de majoritatea numelor amintite înainte, încă o serie de nume care aparțin unor scriitori și artiști evrei: Moldov, Dan Faur, Jules Perahim. În al doilea val suprarealist, situația nu se va schimba. Gherasim Luca, D. Trost, Paul Păun, Sesto Pals și Aureliu Baranga semnează un mare număr din textele pe care le vor cuprinde revista **Alge** (1930) și colecțiile **Negația negației** (1945), **Sur-réalisme** (1945—1946) sau **Infranoir** (1947).

Aceasta a dat loc și la nu puține atacuri antisemite. Spiritul iudaic era acuzat că-și exercită astfel opera sa predilectă de disoluție. Între avangardă și subversiunea politică se trăgea semnul egalității. „Dadaismul și supra-realismul francez — scria Nicolae Roșu, care nu obosea să denunțe cîte rele a adus **iudaismul în cultură** — exploatează oboseala morală și sufletească a unei societăți sbuciumate de războaie; curentele agresiv-revoluționare în artă apar ca o explozie a instinctelor primare degajate de sub controlul rațiunii; socialismul german postbelic, în mare parte militat de evrei, folosește oportunitatea unei înfringeri pentru a dicta constituția de la Weimar (scrisă de un evreu) și apoi, prin spartachism, inscăunarea comunismului. În sfîrșit, în ideologie și în tactică, bolșevismul rusesc este opera agitatorilor evrei. Evrei sînt Tristan Tzara și Pablo Picasso (sic!), promotorii dadaismului și cubismului" (**Orientări în veac,** 1937).

Asemenea judecați, întîlnite frecvent în ziarele și revistele de dreapta (le vor relua și scribii „protocronești", sub patronajul ideologiei ceaușiste), reflectau o mentalitate care a făcut ca reprezentanții avangardei românești să nu aibă o viață ușoară. Căpitanul medic Al. Binder a fost nevoit să ascundă forurilor militare tot timpul cu ce se îndeletnicea, sub numele de Șaș Pană, la **Unu,** oficina „anarhismului poetic". Practicarea acestuia era socotită incompatibilă cu deținerea unui post într-o instituție de stat; ca urmare, lui Eduard Marcus nu i s-a permis să mai rămînă nici o clipă în Direcția Presei și Informațiilor, unde lucra, cînd a devenit notoriu că el era faimosul Ilarie Voronca, ale cărui ver-

OVID S. CROHMĂLNICEANU

(Continuare în p. 2)

Lumea lui REUVEN RUBIN

Cu portretele cunoscutului pictor israelian, originar din România, Reuven Rubin (1893—1974) am avut prilejul să mă întîlnesc într-o splendidă expoziție, de fapt o retrospectivă la Muzeul de Artă Modernă din Haifa, eveniment care a prilejuit numeroase consemnări în presa israeliană, criticii de artă evidențiind înclinația marelui artist spre redarea chipului uman, spre arta portretului, precum și puternica sa dragoste pentru lumea culorilor.

Interesant că aplecarea sa spre portret s-a vădit din fragedă copilărie, așa cum reiese din lucrarea autobiografică „Viața mea, arta mea", din care aflăm că primul său portret l-a scrijelit pe o cărămidă, cînd avea trei ani și părinții îl duseseră la heider. Copilul a surprins atunci, în cîteva trăsături, chipul învățătorului. Și, cam în aceeași perioadă, i s-a relevat — din flăcările unui incendiu, la o fabrică de spirt — forța sugestivă a combinațiilor de culori.

În cadrul acelei expoziții atrăgeau atenția cîteva remarcabile autoportrete, printre care unul din tinerețe (1915) — viziune romantică în care pictorul ni se arată în plinătatea tinereții, un expresiv oval al feței, o privire catifelată, visătoare. Diferit de acesta și parcă anume făcut spre a evidenția drumul străbătut de artist este portretul realizat cinci ani mai tîrziu, din care ne privește, de data aceasta, un bărbat maturizat, îngîndurat, cu o anume melancolie. Sensibilitatea artistului va evolua astfel încît, în timp, artistul va dobîndi un stil inconfundabil, stilul său israelian și care este vizibil în lucrarea „Logodnicii" (1929). Tabloul îl reprezintă pe artist alături de logodnica sa Ester. Izbitoare în această compoziție sînt frumusețea enigmatică a acestei femei, misterul ochilor, lumina degajată din întreaga expresie a feței. Artistul este înfățișat cu însemnele artei sale: ține penelul cu o mînă fină, cu degete prelungi, străbătute de o vibrație ascunsă. Ambele personaje se află pe un balcon de unde se deschide larg o vedere asupra Tel Aviv-ului, cu portul Yaffo.

Peisajul Israelului, luminozitatea sa, culorile mării, orașele sale, cu oamenii care trăiesc și muncesc aici, vor deveni temele de care pictorul s-a apropiat cu dragoste și în care transpare întotdeauna emoția viziunii sale plastice.

Un ulei de mari proporții, pe care l-am admirat în acea retrospectivă și care a reținut atenția exegeților, dar și cea a vizitatorilor obișnuiți, poartă titlul „Familia mea" (1925—1927), în care ne apare figura mamei, a unor membri ai familiei. În viziunea artistului, cei apropiați sufletului său au chipurile senine, investite cu echilibru și armonie, despovărați parcă de materialitate, învăluiți într-un halou de poezie. Remarcabila lucrare a fost distinsă cu premiul „Lord Plumer".

Portretele lui Rubin sînt studii amănunțite de tipologii, în stare să dezvăluie stări sufletești în toată complexitatea lor, jocurile de culoare, de lumini și umbre conferindu-le o uimitoare viață.

Cu deosebită afecțiune s-a apropiat de lumea copiilor, redîndu-le, cu tandrețe, uimirea, puritatea, permanenta întrebare a privirilor.

„Miriam", „Băiețel yemenit", „Fetița cu lămîia" ș.a. sînt tablouri care cuceresc nu numai prin prospețime, frăgezime. Preferința lui Rubin pentru arta portretului se vede și din aceea că ne-a lăsat o adevărată galerie de tipuri ale contemporanilor: pictorul Ționa Tagger, sculptorul Avraham Melnicov, cărturarul și omul politic Ahad Haam și încă mulți alții.

Plăcerea de a picta, bucuria de a așterne pe pînză culoarea, pe care a resimțit-o încă din cea mai fragedă copilărie, l-a făcut pe artist să afirme că pentru el „a picta înseamnă a cînta"* Într-adevăr, pictura sa se constituie într-o superbă simfonie, în care motivul Eretz Israelului predomină.

Reuven Rubin s-a născut în România, la Galați: „...Strada principală din cartierul evreiesc al orașului Galați, de pe Dunăre, se numea pur și simplu «Strada ovreiască». Acolo m-am născut în 1893. ...Noi locuiam într-o casă situată pe un maidan, în jurul căruia se rîdicau vreo douăsprezece sinagogi mici...".

Aici, în această uliță a copilăriei, și-a găsit temele picturilor sale, încă de la primii pași în viață: „...niciodată nu mi-au lipsit subiectele de inspirație. Vara — cizmarul care stătea în stradă și sacagiul cu cele două găleți ale lui; primăvara — matza care se cocea și apoi se transporta în teancuri înalte; Șavuot — cînd salcîmii prăfuiți de lîngă sinagogă se înveleau în flori galbene; Sukot, cînd se construiau afară tabernacolele, cu verdeața și fructele lor. Totdeauna se găsea ceva de văzut pentru ochii mei și de desenat pentru mîinile mele. Cartierul evreiesc era plin de viață și de mișcare, bogat în tot ce banii nu pot să cumpere... Îmi plăceau sărbătorile de toamnă, cu ritualul lor".

Studiile de pictură însă avea să le înceapă cu mult mai tîrziu: în 1912, la Academia de Artă „Bezalei" din Ierusalim și apoi, între 1913—1914, la Școala de Arte Frumoase și Academia Colarossi din Paris. După terminarea studiilor, revine în România, apoi, în 1920, expune la New York, după care, în 1922, se stabilește în Israel. În 1924, se află printre fondatorii Asociației Artiștilor Plastici din Tel Aviv. Atras, pentru scurtă vreme, de lumea teatrului israelian, va concepe costume și decoruri pentru spectacolele: „Bolnavul închipuit" de Molière, „Visul lui Iacob" de R. B. Hoffmann ș.a. El este, de asemenea, autorul unui album de litografii, „Visages d'Israël", apărut la Paris.

■ REUVEN RUBIN — „Logodnicii" (1929)

În 1932, cînd se inaugura Muzeul de Artă din Tel Aviv, ca un omagiu adus artistului profund legat de viața Israelului, se organizează o mare expoziție cu lucrările sale, în chiar incinta acestei noi și prestigioase instituții de artă. De altfel, mari galerii de artă — New York, Los Angeles, Londra, Paris, București — i-au dedicat, în timpul vieții, expoziții reprezentative.

Astăzi, în multe muzee ale lumii, ca și în colecții particulare, picturile sale ocupă un loc important.

Între anii 1948—1950, a fost ministru plenipotențiar al Israelului în România.

Distins cu Premiul [illegible] și cu importantul Premiu al Israelului, Reuven Rubin a bucurat constant la Israel de toate onorurile și [illegible]nite unui mare creator, una [illegible]sonalități a cărei operă, [illegible] tută de un cald umanism, e astăzi recunoscută în [illegible]mea. „O operă care le [illegible] prin simplitate", cum remarca [illegible] critic cu prilejul unei expoziții de debut.

BATIA ZILBER[illegible]

* Fragmentele citate sînt din vol. „Viața mea, arta [illegible]

Evreii și mișcarea de avangardă românească

(Urmare din p. 1)

suri apăreau citate drept exemplul imagismului delirant. Către expatriere l-a împins aceeași atmosferă de ostilitate, aflată anterior la originea plecării în străinătate și a altora dintre reprezentanții avangardei: B. Fundoianu, Mihail Cosma (Claude Sernet), H. Gad, Victor Brauner, chiar și neevrei, ca Brâncuși. Ei nădăjduiau să găsească în capitala Franței un climat mai receptiv față de îndrăznelile pe care și le luau. Îi fascina succesul lui Tristian Tzara; visau să cîștige, ca el, o rapidă reputație mondială și traiectoria chemată să-i propulseze din tîrgușoarele moldovenești unde văzuseră lumina zilei, veritabile ștetl, pe o orbită internațională, le-a hrănit continuu imaginația. Fundoianu lasă foarte clar să se vadă aceasta în versurile cu care-și lua rămas bun de la plaiurile natale: „Unde-i pămîntu-n care s-a deșteptat Columb, / prin papagali, liane și lubrice maimuțe? / mi-i silă cîteodată din mei și din porumb / să bat monedă falsă pentru copii de struți. // (...) Mi-ar trebui potopul să schimb-obrazul lumii / și focul să înjunghie statornicia-n rău / Cădeți imperii! Iată că s-au ivit nebunii / să strîngă în poeme crîmpeiele de hău" (**Paradă. Privelești**, 1930).

Tzara, Fondane,Voronca nu s-au rupt însă niciodată definitiv de cercurile din mijlocul cărora plecaseră. Întemeietorul dadaismului trimitea prietenului său Ion Vinea colaborări la **Contimporanul** și-l va autoriza pe Saşa Pană să-i publice **Primele poeme (Unu,** 1934). Fundoianu avea să ia interviuri scriitorilor parizieni pentru revista **Integral,** iar, mai tîrziu, să tipărească volumul **Privelești** în țară, unde a apărut cu un portret inedit al autorului, de Brâncuși, care ilustrase și placheta lui Voronca, **Plante și animale** (1929). Acesta din urmă a căutat să atragă atenția auditorilor radiofonici francezi asupra liricii românești moderne, așa cum și-a dat osteneala și Mihail Cosma, cumnatul său, devenit poetul Claude Sernet. **Drumețul incendiar** (1936) al lui Gellu Naum va cuprinde trei calcuri originale de Victor Brauner. Asemenea semne de fidelitate amicală reușeau să aline multe răni ale mișcării avangardiste din România.

Dacă scriitorii și artiștii evrei care practicau modernismul extremist au trezit alergii xenofobe în mediile tradiționaliste, nu e mai puțin adevărat că au găsit înțelegere și chiar sprijin la o serie de personalități cu mare autoritate intelectuală. Profesorul universitar și filozoful C. Rădulescu-Motru l-a lăsat pe Felix Aderca să îngrijească partea literară a publicației **Noua Revistă Română,** unde Tristan Tzara va publica, în 1915, versuri predadaiste. Tot atunci Fundoianu a fost remarcat de Gala Galaction și chemat să colaboreze la **Cronica** (1915). Arghezi i-a făcut loc lui Ion Călugăru în paginile revistei **Cugetul românesc** (1924—1926), alături de Urmuz. Aceștia din urmă, precum și Voronca l-au frecventat pe Lovinescu și au colaborat la **Sburătorul** (1919—1922). Criticul vorbește de ei în **Memoriile** sale și i-a introdus în **Istoria literaturii române contemporane** (1900—1937), unde figurează și H. Bonciu și Max Blecher. Ilarie Voronca se va bucura și de aprecierile favorabile ale lui Perpessicius, care l-a tratat elogios și pe Saşa Pană. Cînd, împreună cu Geo Bogza, H .Bonciu a fost depus la închisoarea Văcărești, deschizîndu-i-se un proces de lezare a moralei publice prin romanul său **Bagaj** (1934), actul a stîrnit vii proteste în lumea literară. Liviu Rebreanu a adus problema în Comitetul Societății Scriitorilor Români, unde cauza celor învinuiți a fi „pornografi" a fost apărată de Șerban Cioculescu și Zaharia Stancu. Cu tot scandalul enorm pe care știa că avea să-l provoace, G. Călinescu nu s-a dat îndărăt să consacre scriitorilor evrei, în plină epocă fascistă, ample capitole din epocala sa istorie a literaturii române, fără să ignore nici contribuția celor care aparțineau mișcării de avangardă. După Fundoianu și Călugăru, foarte prețuiți de autor, Tristan Tzara e prezentat drept inițiatorul unei inteligente farse intelectuale și sînt menționați Saşa Pană și Jacques Costin. Voronca se bucură, la rîndul său, de atenția criticului, care-i recunoaște inventivitatea metaforică neobișnuită.

Tendințele avangardiste și-au făcut simțite prezența în literatura română foarte devreme, chiar cu o anume anterioritate față de alte țări. Celebrele **Pagini bizare,** ale lui Urmuz, fuseseră scrise înainte de 1912 și actorul G. Ciprian, care-l avusese în liceu coleg pe autorul lor, le reproducea prin cafenele, spre încîntarea ascultătorilor. Tzara a început să-și publice **Primele poeme** încă din 1915.La Zürich venea, aducînd cu el, pregătită gata, mașina infernală pe care o va face să explodeze acolo.

Lunga comprimare cunoscută de simbolism, aproape un deceniu (1900—1908), sub presiunea sămănătorismului și a poporanismului, curentele tradiționaliste dominante în literatura română a acelor ani, explică oarecum precocitatea inițiativelor avangardiste. Cînd au pornit să-și croiască iarăși drum, impulsurile inovatoare aveau de înlăturat o aprigă rezistență și trebuiau să recurgă la agresivitate, ca să se poată exercita. Așa a luat naștere impertinența avangardei în chiar sînul mișcării simboliste, care n-a mai urmat linia academizată a curentului la acea dată, ci a înnodat o legătură directă cu gesturile provocatoare ale zuriștilor și decadenților din faza lui radicală de început. O anume febră insurgentă a sufletelor crescute în micile tîrguri moldave și exasperate de atmosfera lor somnolentă avea să intre și ea aici. O vor aduce inși ca Tzara sau Fundoianu în rîndurile simboliștilor.

Și viața avangardei românești a fost mai lungă, pentru că energiile subversive care o hrăneau nu au găsit împrejurări prielnice unei descărcări nestînjenite, ca în alte părți. Anii '45—'47 cunosc, astfel, o recrudescență puternică a suprarealismului la București, atunci cînd el dădea semnele oboselii peste tot în lume. Dezvoltarea lui de ordin [illegible]tic și practic, în România, a fi[illegible] André Breton să vadă deplasîndu-[illegible] principalul focar al mișcării. [illegible]rarea de idei noi (erotismul „[illegible]pian", „negația negației", „dialectica [illegible]lecticii") și procedee suprarealiste [illegible]dite („cubomaniile", „vaporizările" [illegible]tele talisman") D. Trost a avut un [illegible]hotărîtor.

Avangarda românească s-a [illegible] mereu de actualitatea socială și a [illegible] imperios nevoia să intervină în [illegible]ei. O revistă scoasă de Geo Bog[illegible] 1933—1934 purta titlul [illegible] **Viața imediată.** Cînd cercul „Cr[illegible]ranul" a alunecat către preocupări [illegible] artistice, Unu l-a admonestat cu [illegible]. Aceeași primejdie o denunța în [illegible] suprarealistă manifestul lui Gh[illegible] Luca și D. Trost, din 1945, Dia[illegible] **de la dialectique.**

Interesul acut pe care-l vor arăta [illegible]manent avangardiștii români asup[illegible] scandalos al realităților vremii se [illegible]sește în gustul lor pentru reportaj. [illegible] Bogza va realiza, ca urmare, o [illegible] extrem de originală a acestuia în [illegible] și mulți o vor practica după el (Gh[illegible] Luca, Miron Radu Paraschivescu, [illegible] Păun, Aurel Baranga). Avangarda [illegible] și pe „regele reporterilor", Brun[illegible] omul care se afla întotdeauna [illegible] unde actualitatea socială era mai [illegible]binte.

În sfîrșit, cu toate că reclama, [illegible]nifestele ei, „ritm, viteză, baluri [illegible]tane... miliarde saxofoane, nervi de [illegible] legraf din ecuator pînă la pol, [illegible] mașinilor peste slăvi de bitum", [illegible]garda românească a simțit o pu[illegible] atracție către natură. G. Călines[illegible] semnala chiar la Tzara, unde n-ar [illegible] credea criticul, „sentimentalismul [illegible] luptatea de mirosuri puternice și de [illegible] rurală, tipică evreilor comprim[illegible] ghetto-uri, pe care le va dezvolta [illegible] Voronca". Într-o expresie și mai [illegible] ele sînt proprii desigur și poezi[illegible] Fundoianu. Poate e ceva adevăr [illegible] deși aceeași exultanță se întîlnește [illegible] versurile neevreilor Ion Vinea, St[illegible] Roll, Virgil Gheorghiu sau Con[illegible] Nisipeanu, constituind o notă pro[illegible] teraturii române dintotdeauna, fe[illegible] chiar avangardistă.

MERIDIANE • MERIDIANE • MERIDIANE

Grădini și ghetouri

Viața iudaică în Italia

Cunoașterea evoluției vieții evreiești sub multiplele înfățișări ale dezvoltării ei pe meridianele lumii constituie, în ultimul timp, preocuparea principală a unor prestigioase instituții culturale iudaice. „The Jewish Museum" din New York a găzduit, pînă la 1 februarie 1990, o interesantă expoziție, care a oglindit viața evreilor din Italia în diferite perioade. Acest muzeu, situat pe Fifth Avenue, cea mai frumoasă stradă din Manhattan, este o instituție foarte frecventată atît de evreii americani, cît și de turiști, date fiind bogăția înzestrării sale și înaltul nivel artistic al manifestărilor pe care le organizează.

„Gardens and Ghettos: The Art of Jewish Life in Italy" (Grădini și ghetouri — modul de viață iudaic în Italia) este titlul expoziției respective. Evreii au trecut prin perioade „bune", cînd se puteau bucura de „grădinile generoase" ale vieții. Dar aceste perioade au fost adesea întocuite de epoci întunecoase, cînd evreii erau înghesuiți și chiuiți în ghetouri îngrozitoare.

În cursul celor peste 2 000 de ani de prezență iudaică în Italia, artiștii plastici evrei au adus o largă contribuție în toate domeniile artei. „Gardens and Ghettos" se concentrează asupra a patru perioade principale: a imperiului roman (sec. I—V), a orașelor suverane (1300—1550), a ghetourilor (1550—1848) și a „Risorgimento"-ului („emancipării") (1848 pînă în prezent).

Expoziția a cuprins peste 300 de lucrări, începînd cu fragmente de arhitectură din vechea Romă, trecînd apoi la manuscrise și imprimate, foarte bogat ilustrate, ale Renașterii, țesături în stil baroc și obiecte de argint, mergînd pînă la picturi și sculpturi din perioada mai recentă. Un număr dintre acestea sînt creații ale unor artiști cunoscuți în toată lumea: Amedeo Modigliani, Carlo Levi, Mario Cavaglieri, Roberto Melli și Antonietta Raphael Mafai. Cu excepția lui Modigliani și Levi, lucrările celorlalți artiști nu au mai fost expuse înainte în S.U.A.

Exponatele au ilustrat contribuția minorității iudaice la arta italiană, fiecare după epocă și conjunctură, de toleranță sau de asuprire și persecutare. Expoziția ne-a condus spre cunoașterea prezenței iudaice în Italia. Evreii au venit la Roma pentru prima oară, în sec. II î.e.a. În timpul imperiului roman, comunitatea evreiască a suferit influența culturii romane, dar a reușit să păstreze și propria sa identitate și integritate. Această veche minoritate a știut să lege continutul culturii iudaice, tradiționale — la început, cu influențe romanice — și spre sfîrșit — cu cea italiană, într-un întreg armonios.

Imperiul roman întruchipează prima epocă importantă a vieții și culturii iudaice din Italia. Arta iudaică italiană a apărut, reinnoită, în atenția lumii, în epoca orașelor suverane, cînd evreii s-au stabilit în orașe mici de pe teritoriul italian. În această perioadă ei au impulsionat cultura Renașterii și, în parte, arta evreiască a luat formele de exprimare ale perioadei respective.

Era ghetourilor a adus o schimbare și în arta realizată în comunitatea evreiască. În fine, în trecutul apropiat s-a schimbat din nou situația. Relațiile dintre evrei și italieni s-au îmbunătățit datorită emancipării. Pentru prima oară evreii au putut participa, într-un cadru mai amplu, la viața artistică și culturală a Italiei. Figuri proeminente de religie mozaică marchează o deschidere relativă. Dar cu cît mai mult a fost realizată prezența evreilor în noua societate, cu atît mai puternic se punea problema identității iudaice într-o lume modernă.

„Gardens and Ghettos" a fost cea mai cuprinzătoare expoziție a pictorilor evrei din Italia. După închiderea ei, exponatele au fost transportate în Italia, unde au fost expuse între 15 martie—15 iunie 1990, la Palazzo dei Diamanti din Ferrara.

Expoziția „Grădini și ghetouri — modul de viață iudaic în Italia", a fost încadrată într-un program de conferințe, filme, muzică, cursuri de inițiere.

Printre filmele prezentate s-a remarcat producția lui Vittorio de Sica „The Garden of the Finzi-Continis". Programul muzical a cuprins „The Sacred Music" de Salomon Rossi, o sinteză de muzică și comentarii. Televiziunea italiană a prezentat „Primo Levi's Return to Auschwitz".

O ALTĂ EXPOZIȚIE

Concomitent cu expoziția „Gardens and Ghettos", Muzeul Evreiesc a găzduit și expoziția „Exod și exil: 2 000 de ani în vechiul Israel". Această expoziție privind istoria iudaismului, prin autenticitatea nemijlocită și prospețiea exponatelor profund impresionante, a reiterat calea evreilor în decursul secolelor și mileniilor (3 000 de ani de arhitectură ornamentală, cu așezările de acum 1 200 de ani î.e.a. pînă la perioada actuală).

Peste 200 de obiecte de cult, istorice și gospodărești oglindesc modul de viață al evreilor din această lungă perioadă istorică. Exponatele uimesc prin bogăția formei, a culorilor și a materialelor folosite. Au fost expuse vase de ceramică, mobile ornamentate cu fildeș, manuscrise rare, figurine, bijuterii, unelte și ustensile din metal, elemente de arhitectură ornamentate, obiecte de sticlă, mozaicuri, sigilii și arme. Exponatele au fost prezentate în cadrul funcțional de odinioară, așa cum erau folosite în palate, case și sinagogi. Printre cele mai interesante se numără și fragmente din pardoseala de mozaic a unei vechi sinagogi, care are inscripția: „Pace Israelului". Au atras atenția mobile împodobite cu fildeș, din palate regale (sculpturile de fildeș prezintă figuri geometrice și animale). De asemenea, au putut fi văzute cîteva dintre cele mai vechi mărturii ale educației rabinilor (manuscrise și cărți rare), găsite în Geniza, dintr-o sinagogă din Cairo, provenind din sec. X pînă în sec. XIII.

Vizitatorul a putut face o plimbare instructivă prin trei milenii ale istoriei iudaismului, transformările profunde sociale, politice și culturale ale populației evreiești din Țara Sfîntă și din Europa alcătuind punctele culminante ale expoziției: de la regat, la societatea actuală din Israel, pe de o parte, și cele ce privesc Diaspora, în totalitate, pe de altă parte. Descoperirile arheologice, oricît de fragmentare ar fi, dovedesc capacitatea de adaptare a poporului evreu, trecut prin toate evenimentele secolelor.

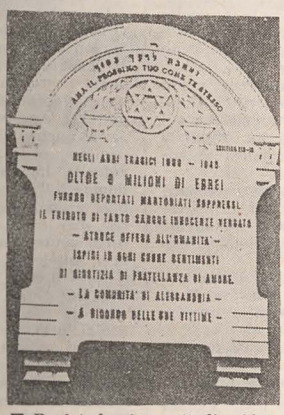

Pe fațada sinagogii din Alessandria (Italia) se află această placă, în memoria evreilor uciși în Holocaustul nazist

Impunătorul muzeu urmează să fie renovat și extins, lucrare ce se estimează să coste aproximativ 50 de mil oane de dolari. O plachetă, pusă în foaierul instituției, indică spațiile ce vor fi extinse și renovate. Muzeul, schițat de renumitul arhitect Keevin Roche, va cuprinde mai mult spațiu pentru expoziții, mai multe clase și săli pentru instruire, precum și un foaier mai larg. Lucrarea va începe la sfîrșitul anului 1990 și va necesita un timp de lucru de un an și jumătate.

În timpul cît va dura renovarea și extinderea muzeului, instituția „New York Historical Society" va găzdui Muzeul iudaic (din ianuarie 1991 pînă în decembrie 1992). Exponatele Muzeului iudaic vor fi depuse la etajul IV, iar etajele I, II și III vor fi ocupate de „New York Historical Society".

Primul turneu în Israel al Filarmonicii din Berlin

Pe podiumul marii săli de concerte din Tel Aviv, a Auditoriului „Mann", ședeau unul lîngă altul și cîntau laolaltă membrii Orchestrei Filarmonice din Berlin și cei ai Filarmonicii israeliene, primii îmbrăcați în obișnuitele fracuri negre, iar ultimii în estivale smokinguri albe. Concertul comun, care a avut loc la 18 aprilie, a încheiat o săptămînă bogată în concerte, susținute de pianistul și dirijorul israelian Daniel Barenboim și de membrii Filarmonicii din Berlin la Tel Aviv, Ierusalim și Haifa.

Componenții orchestrei israeliene vizitaseră, în decursul anilor, de trei ori Berlinul, concertînd acolo în sala Filarmonicii. O întoarcere a vizitei nu a putut fi realizată cît timp Herbert von Karajan era șef de orchestră și unicul director al Filarmonicii berlineze. Karajan a fost unul dintre primii membri austrieci și sud-germani al partidului nazist, iar israelienii n-au putut ierta, firește, acest lucru.

Unul dintre momentele cele mai impresionante ale acestui eveniment muzical a fost acela de la sfîrșitul primului concert de la Tel Aviv, cînd ansamblul Filarmonicii berlineze s-a ridicat în picioare și a intonat imnul național al Israelului, „Hatikva", într-un mod expresiv liric-elegiac, fără finalul cam eroic-zgomotos, executat de obicei în Israel, sub bagheta lui Zubin Mehta. Atunci unora le-au înotat ochii-n lacrimi. Tăcut și emoționat, publicul s-a ridicat în picioare și tot în tăcere, cu respect, au părăsit și muzicanții podiumul.

Scene impresionante s-au petrecut și la Ierusalim, cînd primarul „în funcție" al Berlinului, Walter Momper, membru al Senatului berlinez și Teddy Kolek, primarul Ierusalimului, membrii orchestrei Filarmonicii din Berlin și mulți israelieni, ca însoțitori, au vizitat, muzeele comemorative de la „Yad Vashem". Mulți muzicieni berlinezi, prea tineri pentru a fi apucat atrocitățile din perioada nazistă, au rămas înmărmuriți cînd s-au confruntat acolo cu mărturiile grozăviilor inumane săvîrșite de germani. Berlinezii au plantat după aceea pomi ai pomenirii și ai speranței că nu se va mai întîmpla niciodată ceea ce s-a întîmplat. Pregnant a fost salutul rostit de Teddy Kolek: „Este frumos că membri ai Filarmonicii din Berlin au plantat acești pomi. Dar important este ca ei să revină pentru a vedea cum aceștia se dezvoltă și cresc".

Este în afară de orice îndoială că întîlnirea celor două orchestre, participarea lor comună la concert, vizitarea Israelului de către berlinezi în cel mai frumos anotimp, toate acestea au o inestimabilă valoare istorică, politică, general-culturală, muzicală și, nu în ultimă instanță, emoțională. Și asta, într-o perioadă în care Israelul se confruntă cu probleme atît de grele în domeniul politicii interne și externe.

PETER GRADDENWITZ

În românește de
CLARA MARCOVICI

Tezaurul peisagistic și geologic de la MITZPE RAMON

La o depărtare de 80 km de Beer-Sheva, spre Eilat, se află localitatea Mitzpe Ramon. Șoseaua obișnuită ne poartă pînă acolo prin pustiul Neghev, ținut arid, cu rare pîlcuri de verdeață, cu așezări de beduini, cu un aer supraîncălzit, tremurător, prin care se deslușesc, departe, siluete de cămile mergînd la pas. Din cînd în cînd, un autoturism. Sintem departe de forfota autostrăzilor și aceasta ne dă răgazul de a privi mai relaxat peisajul.

Cu circa 20 km înainte de a ajunge, începem să avem presentimentul a ceea ce vom găsi la Mitzpe Ramon. În stînga drumului apar brusc înălțimi sculptate ciudat de ape, vînt și soare care înghesuie, la poalele lor, adîncimi stranii de pămînt galben-maroniu în reliefuri șocante. Drumul continuă în acest fel; apar, din loc în loc, pe șosea, anunțuri de avertizare împotriva posibilei inundări (!) a șoselei și... iată-ne la Mitzpe Ramon. Sintem în pragul apartamentului căutat, ni se deschide ușa și, după efuziunile de bucurie, după clipele de odihnă, Anca ne invită să vizităm localitatea. Ghid — soțul ei, Arie. Și sîntem puși în fața unor lucruri fascinante.

Primul drum îl facem la muzeul situat pe un promontoriu, la marginea localității. O clădire de o arhitectură neobișnuită o chilor noștri. Parcurgem sălile care ne prezintă regiunea și istoricul geologic al formării imensului canion care se află la picioarele noastre.

Urcăm pe o terasă cuprinzătoare, de unde, sub noi, la zeci de metri, se desfășoară, în spații imense, un peisaj... lunar. Pare un crater de vulcan — și poate că și este — răscolit de numeroase și devastatoare explozii subterane, cu pietre răsturnate unele peste altele, cu pete întinse, negre la culoare, alternînd cu galbenul arămiu, deja familiar retinelor noastre, cu bruște scăderi de nivel, cu absența totală a vreunui punct de care privirea să se agațe, bănuind acolo o fărîmă de viață... O aud pe fiica mea spunînd lîngă mine: e un peisaj din Tohu Vavohu, cînd abia începea Creația, și mă simt îmboldit să-i dau dreptate.

Dar surprizele și infirmările primelor impresii continuă. Într-o sală a muzeului ni se prezintă un film: istorie geologică și biologică. Și aflăm că acest canion este numai aparent încremenit; el are o surprinzătoare viață de zi și de noapte: hiene, șacali, lupi, capre, șopîrle... Arie ne confirmă: iarna, caprele vin pînă în preajma locuințelor în căutare de hrană.

Al doilea drum îl facem la „shopul de articole de tîmplărie". Coborîm printr-un defileu amintind de Cheile Bicazului și, după circa 5 km, ajungem la shop, puțin lateral față de drumul principal. Este de fapt un depozit de silicați (cuarțită), un conglomerat de pietre răbufnit din adîncul pămîntului și care, supus influenței agenților externi, a căpătat aspectul unor bucăți de lemn, riguros tăiate și mai riguros așezate în straturi, amintind grămezile de lemne din curtea unui gospodar rural.

Din loc în loc, indicatoare dau informații științifice despre acest depozit, pentru ca la sfîrșit să ni se spună că am vizitat ceva unic în lume.

Ne întoarcem în apartamentul primitor, luăm masa, glumim, ne amintim, dar în răstimpuri dau o fugă pînă la o bancă din apropierea locuinței, de unde privirea se lasă pe fundul canionului și mă uit, mă uit fascinat...

EILEN LEONARD

Din nou despre antievreism

(Urmare din p. 1)

reflexelor condiționate, iresponsabilitatea față de Celălalt.

Numai că reîntoarcerea la dezvoltarea individualității — **valoarea și scopul suprem al existenței sociale** — trece neapărat prin lupta pentru redobîndirea identității naționale, deoarece nu se poate ajunge la conștiința de sine decît printr-o **anumită** limbă, care, încă multă vreme, va fi inevitabil națională.

Din păcate, momentul național, atît de necesar în istoria culturii, tinde, uneori, să se degradeze în șovinism, în ură față de celelalte națiuni, iscînd războaie pustiitoare și nu colaborarea constructivă dintre ele. Diferența dintre națiuni și persoane este o valoare care contribuie la îmbogățirea tuturor și nicidecum un prilej de suspiciune. Evreii de pretutindeni contribuie cu „diferența" lor la dezvoltarea culturilor în care creează. Cele mai iudaice gînduri ale lui Freud sînt construite în limba germană.

Suspiciunea arhaică față de diferit a pătruns, într-o anumită măsură, și în Biblie: Cain, devenind agricultor și sedentar, în opoziție cu Abel, care a rămas păstor și nomad, este prezentat ca un personaj negativ. Orice abatere, schimbare, diferențiere tulbură cursul „normal" al istoriei și, ca atare, înspăimîntă mentalitatea nativă. Gîndirea arhaică respinge, ca dăunător, tot ceea ce e altfel decît SE știe, SE face, SE spune. Limba celorlalți a fost socotită pur și simplu zgomot, sau, cel mult, bîlbîială: **varvaros, welch, niemec,** adică bolboroseală fără sens, sau chiar mutenie. Nici astăzi n-a ajuns cuvîntul străin să treacă definitiv de la sensul de dușman la înțelesul de oaspete.

Deși peregrinează din veacul al XVIII-lea înainte de era actuală, abia în ultimele două mii de ani, răspîndit fiind în toată lumea, au ajuns evreii să personifice mitul de „Străin". De ce? Deoarece popoarele de mult sedentarizate, atașate de un anumit spațiu, de un anumit loc, de un anumit pămînt, statornicite în anumite datini, priveau cu neliniște și ostilitate monoteismul iconoclast, neastîmpărul, fuga neîncetată după ceva nou, spiritul critic față de vechi cu care venea acest neam, mobil nu numai în lumea lucrurilor, dar și în lumea ideilor. Izgoniți mereu, evreii nu mai aveau prea multă considerație pentru prezent și sperau necontenit într-un viitor superior. Veacuri de-a rîndul evreul a fost un neliniștit care neliniștește. Cu atît mai mult cu cît antievreismul a accentuat continuu diferența dintre evreu și neevreu, exacerbînd spiritul critic și mesianismul persecutaților. „E un popor de critici și de vizionari. Contrazicerea acestei duble vocații neliniștește întreaga lor viață, întreaga lor cultură. Critici prin facultatea lor excepțională de abstracție, vizionari printr-un simț direct al misterului. Tot ce se spune despre evrei este contradictoriu, pentru că se referă cînd la un pol, cînd la celălalt al structurii lor"[1], scria Mihail Sebastian acum peste 50 de ani. Iar mai de curînd, un eminent esetician francez, Olivier Revault d'Allonnes, scria că „refuzul ambiant al iudaismului explică această situație: contestatul contestă"[2].

De aici impresia neevreilor că evreii vin în mijlocul lor cu un spirit dizolvant, destructiv, dezagregant. De fapt, evreii nu fac altceva decît să atragă atenția — uneori prea devreme — asupra a ceea ce e perimat, depășit, învechit. Orice cultură năpădită de platitudini se află în primejdie de moarte. Numai spiritul critic și creator o mai poate salva. Spiritul critic și inovator al evreilor, educat mii de ani de antiidolatria lor, este doar forma **acută** de manifestare a împotrivirii omului față de pericolul stagnării și degradării de care este pîndită orice cultură. Spiritul critic și creator, nevoia de depășire și de autodepășire, caracterizează orice intelectual. Însă, datorită suspiciunii înconjurătoare, evreul gîndește la 40°, deoarece este silit să trăiască la o temperatură mai înaltă decît ceilalți. Atașați mai mult de timp decît de spațiu, evreii sînt mai atrași de viitor decît de prezent și deci sînt mai sensibili la tot ceea ce începe să frîneze istoria.

Toate aceste pricini au făcut din evreu mitul „Răului", vinovat de toate catastrofele. La acest substrat arhaic al conștiinței fac apel diversiunile politice ale societăților în criză. Antievreismul este însă una din expresiile conservatorismului împotriva înaintării inevitabile a istoriei spre un Om în sfîrșit umanizat, a cărui distincție va fi puterea sa de creație și nu totemul căruia îi aparține. Antisionismul confundă șovinismul unei națiuni dominante cu lupta de consolidare națională a unui popor asuprit două mii de ani. Istoria este procesul prin care masele se diferențiază în individualități din ce în ce mai distincte, pentru a ajunge, în cele din urmă, la unitatea tuturor oamenilor, nu la uniformitatea lor. Istoria se desfășoară sub semnul diferenței, nu al asemănării. Evreii trebuie să se dezvolte potrivit esenței lor paradoxale — de nomazi sedentarizați, de oameni ai istoriei restabilizați în geografia lor, de critici vizionari — pentru a aduce, **împreună cu celelalte popoare,** contribuția lor originală la unitatea în diversitate a omenirii viitoare.

Așa cum un ins nu devine personalitate decît împreună cu ceilalți, altfel rămîne singur, tot așa un popor nu devine națiune decît împreună cu celelalte, altfel rămîne o populație.

Iudaismul a fost creat de evrei, dar scopul suprem al iudaismului este omul, în individualitatea, spiritualitatea și libertatea sa creatoare.

Universale în iudaism sînt valorile morale, nu obligațiile rituale.

Iudaismul a început și s-a dezvoltat ca religie, dar de acum încolo poate evolua ca Etică. „Omul pe care îl laudă evreul nu e sfîntul și nici resemnatul; este cel **drept**"[3], scria Bernard Lazare. Și tot el spunea că „neomisticismul este un rezultat al nevoii de poezie și de frumusețe estetică"[4].

Evreii n-au de ce să se teamă de internaționalism, deoarece „prima condiție a internaționalismului adevărat este existența naționalităților. Mișcarea internaționalistă nu-și propune să desființeze națiunile, ci să le unească"[5]. De respins sînt bigotismul agresiv și cosmopolitismul apatrid, nu internaționalismul.

Sporirea fără precedent a traducerilor este încă o dovadă a mondializării lumii contemporane. Antievreismului nu i se opune filoevreismul, ci respectul diferenței.

---

[1] Mihail Sebastian, **Cum am devenit huligan,** București, Ed. Cultura națională, i.a., p. 45—46.

[2] O. Revault d'Allonnes, **Musiques, variations sur la pensée juive,** Paris, 1979, p. 48.

[3] Bernard Lazare, **L'Antisémitisme,** t. II, Paris, 1934, p. 158.

[4] Ibid., p. 281.

[5] Isaiah Berlin, **Trois essais sur la condition juive,** Paris, Calman-Lévy, 1973, p. 130.

MAI PRESUS DE ORICE

Cu puțini ani în urmă, aflîndu-mă în Orașul Sfînt al celor trei mari religii monoteiste, m-a frapat un text ce putea fi văzut pretutindeni: „Rugați-vă pentru pacea Ierusalimului!" Ați recunoscut, desigur, începutul versetului 6 din Psalmul 122, care continuă: „Cei ce te iubesc să se bucure de odihnă". Iar în versetul următor se spune: **„Pacea să fie între zidurile tale și liniștea în casele tale domnești!"** Ca tot ce este scris în Biblie, numele proprii, individualizările au cel mai larg caracter de generalitate. Ruga pentru pacea Ierusalimului trebuie, deci, înțeleasă ca o rugă pentru pacea oricărei așezări omenești, de la marile și bogatele cetăți, pînă la cele mai umile sate din creierii munților. De altfel, tot Biblia, prin gura profetului Ieremia, cere în mod explicit: **„Să vă rugați pentru pacea țării în care vă aflați".**

Nu m-am putut deci opri acolo, la Ierusalim, să mă gîndesc la orașul meu, București, aflat într-o încremenire peste care suflă vîntul înghețat al dictaturii comunisto-ceaușiste. Era „pace" la București, o pace cumplită, de care, însă, doream din tot sufletul să ne lipsim. A venit și acel moment tragic și sublim al răsturnării tiraniei prin jertfă de sînge. S-ar fi putut și altfel? Nu încape îndoială. Căci revoluțiile sînt totdeauna pașnice (amintiți-vă de cei care mureau avînd pe buze cuvintele: „Fără violență!"). Numai contrarevoluțiile sînt sîngeroase. Și, în decembrie 1989, contrarevoluția nu ne-a ocolit. A venit și răsplata: nu numai libertatea, nu numai democrația, ci și un minunat sentiment de frățietate între oameni. Din păcate, durata acestui sentiment a fost prea scurtă.

Pescuitori în ape tulburi și-au făcut apariția de pretutindeni: din interior (libertatea cuvîntului, nu?) și din exterior (căci granițele, bine ferecate pînă atunci, au fost larg deschise tuturor). Se încerca anihilarea cuceririlor Revoluției prin zvonuri, care se transformau în „argumente" și premise pentru concluzii false, dar înveșmîntate în fraze răsunătoare și de aparentă sinceritate, adesea lacrimogenă. Unii dintre susținătorii devotați pînă în ultima clipă ai ceaușismului au devenit, peste noapte, violenți adversari ai comunismului, trecînd, printr-o simplă piruetă, de la stînga la dreapta (cei mai stîngiști, chiar la extrema dreaptă) și, desigur, la monarhism. Arta unora de a se transforma din oameni în cameleoni se pare că n-are margini.

Așa s-a ajuns la o serie de confru[illegible] variabile ca intensitate și violen[illegible] care presa internă și internațio[illegible] amintește periodic, interpretînd[illegible] rit, uneori cu obiectivitate, a[illegible] potrivit culorii politice îmbrăcat[illegible] fiecare publicație și de fiecare [illegible]. Așa s-a ajuns și la confruntăr[illegible] 13—15 iunie, poate cele mai grave [illegible] toate, datorită victimelor și importa[illegible] distrugeri materiale. Bineînțeles, n[illegible] apucat să se încheie șirul violen[illegible] au și început să se construiască [illegible] lor legende și interpretări fanteze[illegible] tre care cea mai abracadabrantă [illegible] a autoflagelării: cică oficialitățile [illegible] pus la cale distrugerea unora din [illegible] priile sale instituții, iar partidele d[illegible] ziție, devastarea propriilor sedi[illegible] scopul de a se putea acuza reciproc [illegible] violență...

Lăsînd la o parte aceste lansări [illegible] loane de încercare în vederea unor [illegible] tentative de dezbinare a societă[illegible] care am rîde dacă n-ar fi legate de [illegible] nimente atît de dramatice, este [illegible] momentul de a li se pune punct și [illegible] consolida bazele societății civile, [illegible] lente, care să asigure libertatea [illegible] dului ce nu poate cunoaște decît o [illegible] gură restricție: aceea de a încălca [illegible] tatea altuia și a colectivității. Acest [illegible] ziderat mi se pare mai presus de [illegible] și trebuie respectat, în egală măsură, [illegible] de oficialitate, cît și de opoziție, fie [illegible] este politică, fie că se denumește [illegible] tică.

În această privință, mi-as lua [illegible] duința să remarc rolul negativ al [illegible] importante secțiuni a opiniei publice [illegible] ternaționale, care a reacționat ca un [illegible] pier ce toarnă gaz spre a stinge [illegible]. Asupra Bucureștiului s-a abătut o [illegible] vărată ploaie de „observatori" din [illegible] lumea, ceea ce nu ne-ar deranja, [illegible] cît n-avem nimic de ascuns [illegible] oaspeți cinstiți sînt bineveniți [illegible]. Numai că o mare parte dintre ei au [illegible] sit în Capitală cu scenarii prefabri[illegible] n-au vrut să asculte decît un [illegible] punct de vedere, au ironizat, cu mi[illegible] ieftine, instituții pentru a căror ofi[illegible] poporul român a dat jertfe de sînge [illegible] în final, au confecționat, pentru [illegible] publicului lor, o imagine unilaterală [illegible] formată, a evenimentelor care au [illegible] loc. Ceea ce ar fi putut realiza, în [illegible] nitiv, și în liniștea birourilor lor [illegible] acasă, fără a face o deplasare, pro[illegible] obositoare și costisitoare.

Revenind, însă, la cele întîmplate [illegible] acele zile de iunie, care au intrat [illegible] pentru o fracțiune de timp, cerul [illegible] crației noastre, este necesar să [illegible] seama mereu de cerința unanimă ca pe[illegible] **și liniștea să domnească între zidurile cetăților, precum și în case,** chiar [illegible] nu prea multe se pot socoti dom[illegible].

Și pentru că, la începutul acestor [illegible] duri, am făcut o referire la Cartea [illegible] ților, îmi permit să revin la aceasta, [illegible] a aminti de Absalom, fiul și, în acel [illegible] timp, vrăjmașul Regelui David. După [illegible] latarea înfrîngerii acestuia și a [illegible] sale tragice, în Biblie se arată: „[illegible] ziua aceea, biruința s-a prefăcut în [illegible] pentru tot poporul..." (Samuel II, [illegible]). Iar mai departe: „Regele își acoperi[illegible] și strigă în gura mare: Fiul meu Ab[illegible]lom, fiul meu, fiul meu!" (Samuel [illegible] 19, 5).

Și din acest mic episod biblic se poate [illegible] învăța cîte ceva...

AL. CORNE[illegible]

N. STROE

În ziua de 26 iunie a acestui an, a fost înmormîntat în pămîntul Israelului actorul, meșterul de spectacole și făuritorul de voie bună N. STROE, nume de vîrf al teatrului muzical românesc.

Cei care i-au fost spectatori, telespectatori și auditori, cei cărora el, vreme de șase decenii, le-a adus pe buze și în case surîsul, uneori atît de absent în viața de toate zilele, vor dărui poate, citind aceste rînduri, un gînd înlăcrimat amintirii lui.

Aurel Felea

DECESE

La 8 iulie se împlinesc doi ani triști, dureroși, de cînd, incredibil, am pierdut pe bunul nostru soț și tată IACOB KAUFMAN, fost președinte al Comunității Evreilor din Suceava. Soția și fiul.

Neuitate amintiri, profund omagiu și dragoste scumpului nostru soț, tată și bunic ARANOVICI CAROL din Săveni, la trecerea a 4 ani de la dispariția sa. Fie-i memoria binecuvîntată!

Conducerea Templului din Galați și Comunitatea Evreilor din localitate anunță cu durere decesul, la 22 mai 1990, al lui COPEL SIMON, fost efor, care a depus o activitate rodnică pentru bunul mers al Templului.

Cu nesfîrșită durere, amintim scurgerea unui an de la pierderea neuitatei noastre fiice, soții și mame, care a fost ing. LIA AMBRUȘTEA. Fie ca prețuirea să-i vegheze liniștea!

Dor nesfîrșit și pios omagiu în memoria scumpei noastre mame CILI LEIBOVICI, Tg.-Neamț, la 2 ani de la despărțire (1 iulie 1988). Copiii.

Comunitatea Evreilor (M) din Baia Mare anunță, cu durere, stingerea din viață, în mod subit, a lui NUSSBÄCHER IOSIF, fost membru activ al comunității, care a fost un om de o deosebită valoare sufletească. Sincere condoleanțe familiei îndoliate. Înhumarea a avut loc la 12 Sivan 5750, în localitatea Mannheim (R.F.G.). Președinte, L. Kahan.

Cu aceeași profundă durere în suflet, soția, fiica, fiul, nora, ginerele, nepotul și nepoata anunțăm că, la 6 iunie a.c., s-a împlinit un an de cînd iubitul nostru SCHÄCHTER CHAIM a fost răpit de lîngă noi de moartea cea necruțătoare. Sîntem și vom fi mereu nemîngîiați și cu gîndul la chipul său blînd și luminos.

Familia anunță, cu nemărginită durere, încetarea din viață, la 14 iunie 1990 (21 Sivan), a iubitului ei tată, frate, bunic și străbunic, MENDEL ROSEN, din Birlad. Fie-i memoria binecuvîntată!

Sînt 10 ani de la moartea neuitatei ing. JEAN WEISMANN. Neștearsă amintire.

A plecat să-și odihnească sufletul liniștea eternă artistul, regizorul, dram[illegible] turgul BENNO POPLIKER, după o vi[illegible] zbuciumată, dar plină de realizări [illegible] corat cu ordine și medalii). Pios omag[illegible] omului cu suflet curat și sensibil, de[illegible] bit de generos pentru oameni și [illegible]. Neștearsă și veșnică amintire la trecerea a 6 ani de la dispariție. Soția.

Cu nemărginită durere copiii S[illegible] Fany, Itac, Herman, Cici — nora, prie[illegible] și rudele apropiate, prietenii anunță [illegible] cetarea din viață, la data de 23 iunie [illegible] a scumpei lor RAȘELA ZELINGHER [illegible] Dorohoi (născută Aronovici, la Ștefăne[illegible]). Nu o vom uita niciodată!

Scharlotta Weitraub fiică, Elly și [illegible] Gorun, fiu și noră, Mirella nepoata [illegible] rael) anunță cu nemărginită durere [illegible] cerea anului de la stingerea iubitei [illegible] REBECA GOLDSTEIN. Scumpa noastră [illegible] fii binecuvîntată!

COMEMORAREA UNOR TRAGICE EVENIMENTE

49 de ani de la pogromul din Iaşi

Duminică 24 iunie a.c. a avut loc, la cimitirul evreiesc din Iaşi, a 49-a comemorare a pogromului fascist-antonescian din 1941, căruia i-au căzut victimă 12.000 de evrei din Iaşi, ucişi în chinuri prin cele mai inumane torturi.

Despre acest dureros eveniment a vorbit dl. dr. Simion Caufman, preşedintele Comunităţii Evreilor din Iaşi, care a spus printre altele :

„La 29 iunie a.c. se împlinesc 49 de ani de la groaznicul masacru care a intrat în istorie sub denumirea «Pogromul de la Iaşi». Au fost ucişi atunci de gloanţele bestiilor fasciste, în torturile bandelor legionare dezlănţuite sau şi-au găsit moartea în trenurile morţii 12.000 de evrei ieşeni" (...).

„Aducînd omagiul nostru acestor oameni, noi avem în vedere faptul că ororile de pe străzile Iaşului, din curtea Chesturii de poliţie, din trenurile morţii nu pot fi uitate de noi, supravieţuitorii, rudele, prietenii şi conaţionalii lor, dar şi de orice om cinstit, indiferent de naţionalitate.

Este adevărat că, în scurgerea sa, timpul estompează unele sentimente. Nu însă şi faptele cărora le-au căzut jertfă fraţii şi surorile noastre, fapte străine de firea şi felul de a fi ale omului. De aceea ar fi inuman, nefiresc, să fie daţi uitării (...). Avem faţă de morţii noştri nu numai datoria de a-i comemora în fiecare an, ci şi să ţinem minte aspra lecţie a istoriei". (...).

„Nu vom uita niciodată ororile fascismului, după cum nu vom uita niciodată pe cei căzuţi Al Kiduş Haşem, pe martirii noştri", a spus în încheiere dl. dr. S. Caufman.

Serviciul religios a fost oficiat de primcantorul Aizic Jukovschi, din Bucureşti.

Toţi cei de faţă au ascultat cu pietate serviciul divin efectuat şi au rostit Kadiş la uriaşele morminte comune ale martirilor înhumaţi la Iaşi.

Enoriaşii au plecat apoi la Podu Iloaei şi Tîrgu Frumos, unde au fost comemorate victimele din trenul morţii înhumate în imensele gropi comune de acolo.

Coresp.

MĂRTURII[1]

Mărturiile lui Curzio Malaparte[2] sînt, poate, mai actuale azi decît în 1943, cînd au văzut lumina tiparului ; azi, cînd în diverse colţuri ale lumii nazismul, sub diverse forme, încearcă să ridice iar capul, cînd se încearcă minimalizarea atrocităţilor comise în numele lui.

Curzio Malaparte nu a fost evreu, nu a aparţinut nici uneia dintre naţiunile, formaţiunile politice sau etnice asupra cărora s-a dezlănţuit teroarea nazistă. El a fost o CONŞTIINŢĂ a epocii sale. Ofiţer al armatei italiene, corespondent de presă pe frontul de răsărit, trăieşte oroarea evenimentelor din anii 1941—1943, este martor ocular al întîmplărilor pe care le relatează. Nu poate fi bănuit de „parti pris", nu-şi manifestă simpatia faţă de evrei sau faţă de prizonierii de război şi nici măcar nu-şi exprimă indignarea faţă de ceea ce se petrecea. Relatează fapte în modul cel mai neutru, fără comentarii. Din accente, din apropouri, din compararea şi înlănţuirea faptelor rezultă oroarea cuprinsă în povestirile sale, în cele văzute şi trăite de el. Suferă alături de toţi cei ce suferă : evrei, prizonieri, polonezi, croaţi, dar şi cai, cîini, păsări. Relatărilе lui degajă o tristeţe nesfîrşită, umilinţă faţă de condiţia umană, faţă de sclavia impusă de nazism, faţă de degradarea noţiunii de omenie. Sub tonul degajat se simte ura profundă faţă de nazism, care înjoseşte specia umană. Şi, în 1943, muşcă cu ironie dureroasă şi pe cei ce asistă la tragedie indiferenţi, fără a interveni. Era firesc, conform realităţii, ca evreii, ca relatările al căror subiect sînt evreii să ocupe un volum important.

Cu sarcasm prezintă nivelul înalt de cultură, preocupările elevate, sensibilitate artistică faţă-n faţă cu crimele monstruoase comise de alde Frank (guvernatorul general al Poloniei) şi de alte notabilităţi naziste, cinismul cu care aceştia abordează discuţiile despre evrei, despre condiţiile de viaţă din ghetoul varşovian, despre pogromuri.

În jurul unei mese îmbelşugate, rafinate, stropită cu băuturi scumpe, în cadrul unei discuţii generale, spirituale, la o „suetă", autorul aduce vorba despre pogromul de la Iaşi, la care fusese martor ocular.

„Celebrul Frank întreabă, cu o voce ironică, zîmbind :

— Cîţi evrei au murit la Iaşi în noaptea aceea ?

Ceilalţi rîdeau şi ei privindu-mă cu un aer de compasiune.

— Comunicatul oficial al vicepreşedintelui Consiliului (de miniştri) român, Mihai Antonescu, am răspuns, mărturisea cinci sute de morţi. Dar cifra oficială stabilită de col. Lupu (comandantul militar al Iaşului) este de şapte mii de evrei masacraţi.

— Este o cifră respectabilă, spuse Frank, dar nu e o procedură cinstită. Nu se acţionează astfel, expunînd în continuare modul german de exterminare ştiinţifică şi sistematică a evreilor.

După care se aşază la pian şi interpretează, cu multă sensibilitate, piese de Chopin".

Şi, mai departe, la Podu Iloaei, din trenul morţii „vagonul s-a deschis brusc şi mulţimea prizonierilor s-a aruncat asupra lui Sartori (*n.n.* consulul Italiei la Iaşi, care îl căuta pe un anumit avocat evreu[3], pe care îl respecta în mod deosebit), l-a aruncat la pămînt, s-au grămădit asupra lui. Morţii scăpau din vagon. Cădeau în grupuri, cu un zgomot surd, cu toată greutatea lor, ca nişte statui din ciment... Soldaţii s-au urcat în vagon şi au început să arunce afară cadavrele, pe rînd. Erau 179 persoane, moarte asfixiate..."

Aceste rînduri nu reprezintă, pentru noi, beletristică. Aici se vorbeşte de viaţa şi moartea, de chinurile şi sîngele alor noştri, ale părinţilor, fraţilor şi surorilor noastre, la propriu, nu la figurat. Sînt relatările unui martor ocular, scrise la cald, însă obiectiv, angajat în evenimente în calitate de OM. Orice alte relatări au aparţinut şi unor persoane neimplicate direct şi a căror obiectivitate putea fi pusă la îndoială. Malaparte descrie fapte pe care unii dintre noi le-au trăit, dă şi cifre, nume de victime şi de călăi. Şi în aceste împrejurări Malaparte absolvă de vină poporul român : „poporul român nu e responsabil de masacrarea evreilor. Pogromurile.. sînt organizate şi declanşate din ordin sau cu complicitatea autorităţilor. Nu e vina poporului (român) dacă cadavrele evreilor, spintecate şi suspendate de cîrlige, ca animalele, au rămas zile în şir în măcelăriile din Bucureşti, înconjurate de rîsetele Gărzii de Fier". Soldaţii de rînd, români, în diverse împrejurări, dezaprobă, în spirit de omenie, ororile comise.

Trebuie remarcat şi subliniat încă o dată, ca fiind esenţial : cartea a fost scrisă în 1941—1943, cu mari riscuri, şi publicată în 1943, în Italia, imediat după eliberarea sudului ţării. Deci, înainte de a se cunoaşte toată tragedia poporului evreu, înainte de a afla despre eroica răscoală a ghetoului de la Varşovia, înainte de a se cunoaşte în întregime realitatea lagărelor de exterminare. În raport cu ceea ce ştim azi, faptele descrise de Malaparte par neînsemnate. Ele prefigurau însă ceea ce avea să urmeze. Malaparte trage un semnal de alarmă, demască nazismul — din păcate, după cum ştim, inutil. El demască orice manifestare de nazism, chiar potenţială, ca, de exemplu, aceea a englezului Mosley.

Pe deasupra calităţilor literare indiscutabile, cartea stîrneşte şi o altfel de emoţie, lacrimi care ne înăbuşe respiraţia cînd citim paginile referitoare, de exemplu, la copiii evrei : „Copiii din ghetou nu ştiu să se joace, sînt într-adevăr copiii «degeneraţi», singura lor distracţie este aceea de a urma carele funebre încărcate cu morţi — şi ei nu ştiu nici măcar să plîngă — sau de a merge să vadă împuşcîndu-li-se părinţii şi fraţii".

Şi multe, multe altele, care nu se pot uita.

I. COTNĂREANU

[1] Curzio Malaparte. **Kaputt**, Ed Denoël, 1946.

[2] Curzio Malaparte (1898—1957), scriitor şi publicist italian. După o perioadă de adeziune la fascism şi după renegarea acestuia (faptă pentru care a fost închis şi deportat), a adoptat un punct de vedere critic faţă de evenimentele contemporane lui. Ziarist talentat, a publicat, printre altele, reportaje asupra războiului.

[3] E vorba de avocatul George Altain, victimă a acelui pogrom. Fiica lui, care trăieşte azi în Bucureşti, l-a cunoscut pe Malaparte, la Iaşi, în calitatea acestuia de corespondent de presă.

Cum de îşi permit deci scribi antisemiţi să nege că Malaparte a fost la Iaşi în zilele pogromului ? Şi nu cumva, în stil Le Pen, va şi nega, într-o zi, existenţa pogromului din Iaşi ?

Exerciţiu pentru genocid

50 DE ANI DE LA POGROMUL DIN DOROHOI — iunie 1940

În atmosfera politică încordată din vara lui 1940 în România, autorităţile încearcă şi folosirea diversiunii antisemite, procedeu brevetat de o practică îndelungată, care capătă, atunci, o denumire ad-hoc : „pericolul iudeo-bolşevic". Încercările şi incitările acestei politici sînt mai vădite în nordul Moldovei.

Un martor ocular din Dorohoi ne relatează, ca o ilustrare a tensiunii antisemite în creştere, începînd din martie 1940, „spargerea — de către agenţii poliţiei — a unei nunţi evreieşti, celebrată în localul Şcolii israelite — în mai, preludiu al maltratării şi arestării de «suspecţi»"[1]

Autorităţile militare hotărăsc funeraliile corespunzătoare, aşa cum se cuvin celor căzuţi la datorie. Înhumarea căpitanului şi a soldatului are loc în cimitirele respective. Pentru a acorda onorurile militare soldatului evreu, se constituie o unitate militară ad-hoc, formată din soldaţi evrei, comandată de sergentul TR E. Bercovici, din regimentul 29 infanterie, cu garnizoana la Dorohoi.

Spre surprinderea generală, la sfîrşitul ceremoniei religioase, desfăşurată în prezenţa notabilităţilor comunitare, asistenţa este atacată, cu foc, mişelește, de către o unitate din regimentul 3 grăniceri.[3]

Rezultatul, implicit confirmarea acţiunii criminale care se extinde în oraş, este consemnat lapidar în procesul verbal încheiat la 3.VIII.1940, semnat de cpt. I. M. Dumitru, procuror militar pe lîngă Curtea Marţială a Comandamentului „Garoafa" şi col. medic C. Enăchescu, ambii rezervişti, ajutorul de primar ing. I. Pascu, şi drept grefier, slt, în rezervă Darabană.

Actul respectiv constată că „Totalul cadavrelor este de 50, din care 11 femei, 34 bărbaţi şi 5 copii. Printre cadavre se găseşte şi sergentul TR Bercovici Emil, din regimentul 29, precum şi 6 soldaţi evrei... Din examinarea cadavrelor am putut constata că moartea tuturora a fost provocată prin plăgi produse de armă de foc asupra craniului, toracelui şi abdomenului, afară de un singur bătrîn, care avea fracturată baza craniului, printr-o lovitură puternică".[4]

Din analiza sumară a listei decedaţilor, anexată la procesul verbal, se deduce că trei dintre morţi provin din azil, doi din spital, iar patru nu erau din localitate. Copiii ucişi au avut între un an şi şapte, cel mai vîrstnic dintre bătrîni avînd 94 de ani.

Un act al „Reprezentanţilor comunităţii din Dorohoi", datat 28.VII.1940[5] atestă eliberarea a 50 de autorizaţii de înmormîntare ; ulterior au mai decedat 20, dintre cei grav răniţi. Aceeaşi sursă arată, de altfel, că au fost şi răniţi[6], şi, totodată că s-au comis furturi la spitalul evreiesc, la grădiniţa de copii şi magazia de azimă.[7]

Martorul ocular citat consemnează, pentru aceeaşi zi, arestări executate cu brutalitate. Culpa ce ni se atribuie e că „am fi tras (în plin oraş, ziua — **n. aut.**) cu armele, de la ferestrele, caselor, asupra armatei". Cei 20—25 reţinuţi sînt eliberaţi după ce percheziţiile, efectuate de armată, au stabilit inexistenţa armelor şi a muniţiilor. Mărturia susmenţionată atrage atenţia asupra caracterului organizat al masacrului.

Pentru dorohoieni, masacrul — de la săvîrşirea căruia se împlinesc 50 de ani — a fost doar un „început".

În mai 1941, 150 de „suspecţi" sînt trimişi în lagărul de la Tg. Jiu, de unde revin în noiembrie, pentru ca în vara lui 1942 să fie deportaţi în masă.

Confruntarea datelor statistice este elocventă.

În 1941 se aflau în oraşul Dorohoi 5389 evrei, iar în judeţ — 11 547 ; în 1942 mai rămăsese în judeţ doar unul (1 din 11 547), iar în oraş 2315, total 2316 ; cauza — deportarea în Transnistria.

„Exerciţiile" întru practicarea genocidului, începute în iunie 1940, au redus, pînă în 1942, populaţia evreiască a oraşului sub 45%, iar a judeţului, practic, la zero.[8]

Politica de discriminare, antisemită şi antiumană — singura practicată pe atunci în România, sub regim antonescian — şi-a dovedit pe deplin eficienţa.

SERGIU STANCIU

[1] Mărturia localnicului G. Brăilescu-Gotlieb, Arhiva Centrului de Istorie al F.C.E.

[2] M. Mircu, „Pogromurile din Bucovina".

[3] Fapt menţionat în mărturia citată, cît şi de M. Mircu în op. cit., p. 119.

[4] Arhiva Centrului de Istorie al F.C.E.

[5] Proces verbal nr. 67/1940 al Comunităţii Evreilor din Dorohoi. Arhiva Centrului de Istorie — F.C.E.

[6–7] Procesele verbale 65 şi 73/1940 ale Comunităţii Evreilor din Dorohoi. Arhiva Centrului de Istorie al F.C.E.

[8] „Aşezările evreilor din România", 1947, p. 82—85.

STATORNICIE

„Dacă mă simt evreu, dacă sînt legat cu sufletul de poporul meu, aceasta este datorită cu totul mamei mele. Şi, dacă voi servi totdeauna poporul meu, o voi face mai ales spre a cinsti, în conştiinţa mea, memoria binecuvîntată a bătrînei mele mame...".

(Max Nordau)

Mi-ai lăsat zălog, cîndva,
Visele tale, Fiule.
Ţi le păstrez şi te aştept
Cu pîine pe masă,
În faţa luminărelelor aprinse.
E ziua ta de odihnă,
Să vii, Fiule.
Visele tale le ocrotesc,
Chiar dacă am ostenit
Sperînd în aşteptarea
De vineri seara
Cînd, cu evlavie,
Le înalţ în rugăciuni.
Ce mult ai crescut, Fiule
Şi te aştept,
La fel ca odinioară,
Eu, mama, te aştept
Tot cu pîine albă
Şi aprinse luminărele.
Să vii, Fiule,
E ziua ta de odihnă
Şi vreau să-ţi înapoiez visele
Pentru a le încredinţa
Celei dragi.
Am obosit aşteptîndu-te
În faţa luminărelelor aprinse,
Cu pîine albă,
Cu visele tale în suflet,
Stăruitoare vise.
Nu le irosi, Fiule,
Încredinţează-le copiilor voştri
Şi, în fiecare vineri seara,
Să-i aşteptaţi, voi,
Cu pîine albă
Şi luminările aprinse,
În ziua lor de odihnă.

EVELIN FONEA

Solemnitatea înmînării unor medalii

La ambasada din Bucureşti a Statului Israel a avut loc, marţi 26 iunie a.c., o impresionantă solemnitate, în cadrul căreia au fost înmînate diplome de onoare — şi medaliile corespunzătoare — unor neevrei care, cu riscul vieţii lor, au salvat evrei persecutaţi în perioada Holocaustului. Acestor distinşi fii ai poporului român li s-a conferit Medalia „Drepţi ai popoarelor" ; totodată, ei au fost autorizaţi să planteze un pom, pe numele lor, în Aleea celor Drepţi, pe Muntele Amintirii din Ierusalim.

Excelenţa Sa dl Zwi Mazel, ambasadorul Israelului în România, a rostit, cu acest prilej, un cuvînt de salut şi felicitare pentru cei ce au primit aceste înalte şi binemeritate distincţii, care confirmă recunoştinţa poporului evreu faţă de binefăcătorii săi.

La solemnitate au fost prezenţi şi mulţi dintre cei care au primit, în trecut, asemenea medalii şi diplome sau urmaşi ai acestora.

Din partea ambasadei au fost de faţă : dna Tamar Sam Ash şi dl Shmuel Katz, consilieri. Au mai participat, ca invitaţi, dl. ing. Th. Blumenfeld, secretar general al Federaţiei Comunităţilor Evreieşti din România şi reprezentanţi ai unor organe de presă.

Cuvîntul domnului ambasador Zwi Mazel

Dragi prieteni,

Mă bucur şi sînt tare emoţionat de a vă vedea aici, la Ambasada Statului Israel.

Întîlnirea noastră ar fi trebuit să aibă loc de mult. E vorba de fapte grave, care s-au întîmplat cu o jumătate de secol în urmă, în timpul celui de al doilea război mondial.

Dictatura ne-a împiedicat de a ne întîlni cu Dumneavoastră. Dictaturii i-a fost frică de noi şi de întîlnirea noastră. Acum sîntem împreună pentru prima dată, dar, din păcate, nu toţi ; cîteva persoane au murit, însă urmaşii lor au venit.

Pentru poporul evreu, Dumneavoastră reprezentaţi tot ce este mai bun în om. Ceea ce aţi făcut fiecare om ar putea s-o facă, dar nu o face.

Pentru dv. viaţa aproapelui valorează cît viaţa proprie. Aţi riscat-o în scopul de a salva o altă persoană. Ce poate fi mai uman ?

Cred că omul devine fiinţă umană numai atunci cînd consideră că toţi camenii au un preţ egal şi acţionează în mod corespunzător.

Poporul evreu a suferit imens în timpul războiului. Şase milioane de evrei au fost ucişi de către nazişti şi colaboratorii lor. În România, aproape patru sute de mii au murit ; jumătate în nordul Ardealului şi jumătate în Moldova, în Transnistria şi la Bucureşti. Atunci, în acele timpuri teribile, poporul evreu a pierdut credinţa în om. Dar acum prezenţa dv. aici arată că nu totul a fost pierdut şi omul poate avea speranţă.

În Israel a fost înfiinţat Institutul „Yad Vashem", avînd drept scop de a eterniza memoria jertfelor Holocaustului. Sînt făcute cercetări în privinţa celor ce au fost comise în timpul războiului. Bineînţeles, Institutul caută, pentru a le mulţumi, acele persoane minunate, ca dv., care au salvat evrei. Este deosebit de important ca întreaga lume să cunoască ce aţi făcut.

În numele poporului evreu şi în numele Statului Israel, vă mulţumesc şi am onoarea de a vă conferi medalia „Yad Vashem" de „Drepţi ai Popoarelor".

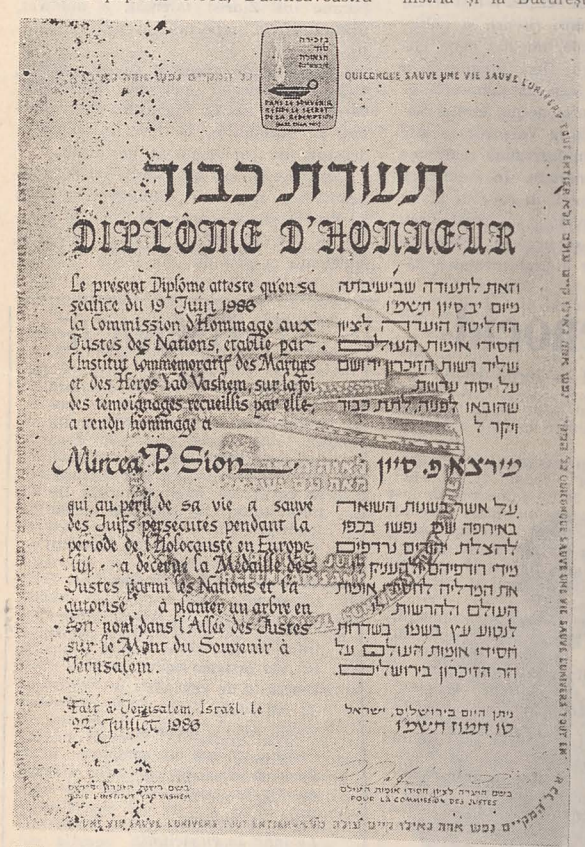

Cetăţeni români distinşi cu Medalia „DREPŢI AI POPOARELOR"

NUMELE	ANUL ACORDĂRII
Agarici Viorica	1983
Anatoiu T. Anghel	1979
Antal Rozalia	1973
Appan Calman şi Maria	1976
Baias Wasyl şi Maria	1971
Beceanu Dumitru	1987
Cojoc Gheorghe	1981
Crăciun Ana şi Pavel	1978
Demusca Letitiana	1978
Florescu Constanţa	1989
Gabor Vas	
Grosz Rozalia şi fiul său, Bondi	1979
Hij, dr. Simion şi Metzia	1972
Kertesh Dezideriu	
Lajos Peter	
Motora Savin	1989
Muranyi Rozsi	1983
Onişor Ioana	1969
Pantea Nona	1978
Pocorni Egon şi Nicolina	1986
Pop Valer	1984
Popovici Traian	1983
Puti Alexa şi copiii : Maria, Todor	1969
Sion Mircea Petru	1987
Şorban, prof. Raoul	1986
Stoenescu Ioana şi Pascu	1986
Ştrul Elisabetha	1969
Suta Ioan	1987
Szakadati Ianos şi Iuliana	1980
	1980

Sinagoga din Mediaş şi enoriaşii ei

Spre anii 1900, cele peste 300 de familii de evrei din Mediaş, continuatori ai unei vechi tradiţii datînd din mijlocul secolului al XVII-lea, cînd s-au stabilit pe aceste meleaguri primii lor coreligionari (tradiţii constînd din participarea activă la viaţa urbei ca meseriaşi, muncitori industriali, negustori, intelectuali), au hotărît să dea curs unei vechi cerinţe a colectivităţii lor : crearea unui lăcaş de rugă şi de studiu, un lăcaş corespunzător, în locul improvizaţiilor de pînă atunci. Adică, aşa cum o spune un document al vremii, o „clădire încăpătoare, mai frumoasă, după dorinţa noastră". Era pe vremea rabinului Moşe Reich şi a omului de iniţiativă Beniamin Czitron, la conducerea comunităţii aflîndu-se mereu activul Sigismund Deutsch. Şi cînd dorinţa de mai bine şi entuziasmul animă oamenii, în ciuda tuturor opreliştilor puse de oficialităţile de pe atunci, proiectul iniţial de sinagogă se amplifică la un întreg complex, incluzînd alături de sinagogă şi o locuinţă a rabinului, ca şi un abator ritual de păsări şi ceva mai departe şi o şcoală israelită. După o muncă susţinută, proiectele devin în scurt timp fapt, reale personalităţi iudaice, ca melamdimii I. Weinstock, M. Darer, şohtimii S. Goidel, L. Braun, dînd un plus de strălucire acestor ctitorii.

*

Astăzi sinagoga din Mediaş, prin recenta acţiune de renovare (organizată de F.C.E. cu sprijinul factorilor comunitari de aici), şi-a recăpătat strălucirea de odinioară, înscriindu-se printre monumentele arhitectonice remarcabile ale localităţii. Enoriaşii medieşeni de azi, puţini la număr, dar animaţi de dorinţa de a menţine o tradiţie locală iudaică de secole, polarizează în jurul sinagogii lor viaţa evreiască atît din Mediaş, cît şi din celelalte localităţi învecinate (Dumbrăveni, Blaj, Sighişoara). Se confirmă o dată în plus că sinagoga, cu funcţionalităţile ei multiple, e de fapt pivotul central al vieţii comunitare. În imediata vecinătate a lăcaşului (în tradiţionalul „complex") e sediul comunitar. În sinagoga lor, enoriaşii medieşeni şi vecinii prăznuiesc cu evlavie sărbătorile noastre şi ascultă periodic tălmăcirile elevate ale Torei dăruite de prim-rabinul dr. E. Neumann din Timişoara sau conferinţele organizate aici.

O sinagogă ce-şi îndeplineşte menirea şi un mănunchi de enoriaşi ce o animă sînt mărturii contemporane de viabilitate a unei bogate tradiţii.

G. BRUCKMAIER

VIZITĂ

Vineri 29 iunie a.c., dl Shmuel Ka[illegible] consilier al Ambasadei Statului Israel [illegible] Bucureşti, a făcut o vizită de rămas [illegible] la Federaţia Comunităţilor Evreieşti [illegible] prilejul încheierii misiunii sale în Ro[illegible]mânia. D-sa a venit însoţit de dl [illegible] Itzhaki, care va îndeplini în viitor [illegible] eaşi misiune.

În lipsa Eminenţei Sale, în prezen[illegible] Israel, dl. ing. Th. Blumenfeld, secre[illegible] general al F.C.E., i-a adresat din [illegible] mulţumiri şi felicitări pentru [illegible] laborare cu obştea noastră şi i-a [illegible] succese şi în viitor.

Discuţia, la care au participat [illegible] ai conducerii Federaţiei, a decurs [illegible] atmosferă prietenească.

Filiale ale Asociaţiei culturale de prietenie România-Israel Bacău şi Braşov

Într-o atmosferă caldă, de [illegible] noasă prietenie, a avut loc, [illegible] 17 iunie a.c., în vechiul şi [illegible] oraş de pe malurile Bistriţei, ş[illegible]lemnă de constituire a filialei din Ba[illegible] a Asociaţiei culturale de prietenie Ro[illegible]nia — Israel.

După o succintă prezentare pri[illegible] activitatea comitetului de organizare, [illegible]zentare făcută de directorul Teatru[illegible] „George Bacovia", scriitorul şi publi[illegible]tul Calistrat Costin, au luat cuvîntul [illegible] partea comitetului de conducere pe [illegible] scriitorul Radu F. Alexandru, vicepre[illegible]dinte şi publicistul Victor Bărlădea[illegible] secretarul general al A.C.P.R.I.

În cuvîntările rostite s-a subliniat [illegible]lul important pe care e chemată [illegible] joace această tînără asociaţie, infiin[illegible]du-se, totodată, cîteva dintre aspe[illegible] activităţii ei de pînă acum. Cu însufle[illegible] şi într-un spirit de temeinică lucidit[illegible] participanţii la şedinţă au relevat ne[illegible]sitatea ca filiala să constituie [illegible] unor bogate şi felurite manifestări, [illegible] să contribuie la continua consolidare [illegible] prieteniei dintre popoarele române şi [illegible]raelian.

A fost ales în unanimitate comite[illegible] filialei, al cărei preşedinte este dom[illegible] Calistrat Costin, iar secretar general [illegible] domnul Carol Isac, publicist.

A urmat un interesant program arti[illegible]tic, la care şi-au dat concursul actori[illegible] ai teatrului băcăuan, solişti ai Filarmo[illegible]nicii din oraş. S-au interpretat versu[illegible] din poezia contemporană israeliană, [illegible] schiţe ale marelui umorist Ephraim [illegible] Kishon, precum şi lucrări muzicale de [illegible] Felix Mendelssohn-Bartholdy şi Dmi[illegible] Şostakovici. În completare a rulat [illegible] film documentar israelian. Atît pro[illegible]mul, cît şi filmul s-au bucurat de succes.

V. [illegible]

Recent, a avut loc la Braşov constitu[illegible]rea filialei locale a Asociaţiei cultura[illegible] de prietenie România-Israel (A.C.P.R.I.).

După intonarea imnurilor celor [illegible] ţări, în interpretarea corului Tineretului Tora (Bnei Milu) şi a corului de cameră al Liceului „Andrei Şaguna", au luat cuvîntul : ambasadorul Israelului, dl. Zwi Mazel, primarul judeţului Braşov şi preşedinte al filialei, dl Florin Crişbăşan, vicepreşedinta asociaţiei, dna Liana Alexandra, preşedintele Forumului Democratic German, dl Drottlef Dieter, prof. Coman şi dl ing. Tiberiu Roth, preşedintele Comunităţii Evreilor din Braşov.

Au fost vizionate două filme documentare despre Israel, iar corul „Bnei Milu" a interpretat un frumos potpuriu de cîntece evreieşti.

Merită apreciată capacitatea organizatorilor braşoveni de a fi ştiut să vină în întîmpinarea marelui număr de persoane care au cerut imediat înscrierea în filiala Braşov a A.C.P.R.I., tuturor invitaţilor-du-li-se, chiar la înscriere, cîte o frumoasă legitimaţie de membru şi un pliant despre Israel, cunoscut sub titlul „Soare din Israel".

Este, de asemenea, vrednic de menţionat că dl Florin Crisbăşan, primarul judeţului, şi-a exprimat dorinţa de a vedea curînd realizată înfrăţirea oraşelor Braşov şi Haifa.

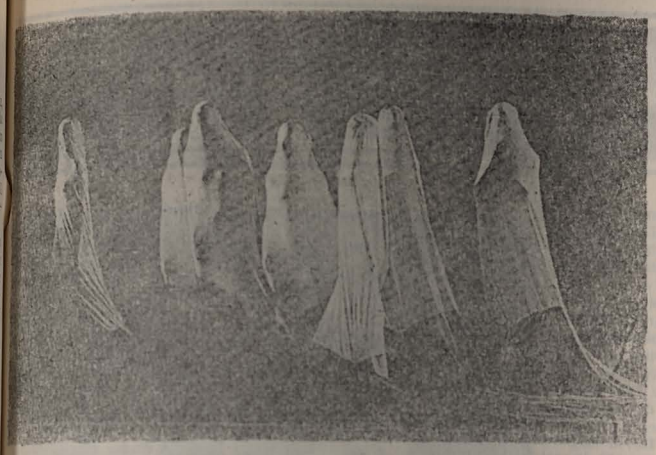

„Kol Demamá" sau miracolul dansului

MIRACOLUL DANSULUI LA IERUSALIM

Mi s-a oferit, recent, prilejul să văd un film tulburător: „Psalmii Ierusalimului", realizat de una dintre cele mai originale trupe de balet modern israeliene, cunoscută azi în lume. Dacă aș spune cu un singur cuvînt semnul sub care stau imaginile acestei pelicule, cuvîntul potrivit ar fi *miracol*. Nu numai pentru că Ierusalimul — orașul sfînt căruia filmul îi este dedicat — constituie un spațiu generator de miracol, așa cum o dovedit-o cu prisosință trei mari religii ale lumii — iudaică, creștină, musulmană; ci și pentru că, sub aspect coreografic, trupa israeliană pe care am urmărit-o evoluînd în acele minute este unică în felul ei și rod, ea însăși, al unui miracol. Trupa se numește „Kol Demamá", ceea ce, în limba ebraică, înseamnă „Sunet și Tăcere". Conducătorul său, coreograful Moshe Efrati, e una din figurile proeminente ale dansului israelian. Absolvent al Academiei de dans „Rubin" din Ierusalim, cu studii temeinice la școala Marthei Graham din New York, prim balerin, timp de zece ani, în trupa „Batsheva", a semnat coregrafii dansate de mari companii europene și israeliene. (Să ne amintim, în acest sens, turneul la București, pe scena Sălii Palatului, în urmă cu aproape opt ani, al renumitelor „Balete Flamande"; în program figura, printre altele, baletul „Endor", conceput de Moshe Efrati.)

Unicitatea trupei „Kol Demamá" constă în componența sa: jumătate din dansatori sînt oameni înzestrați fizic normal, cealaltă jumătate sînt surdo-muți.

În peisajul coreografic israelian, care sintetizează extazul străvechilor dansuri sacre, activismul tipic Orientului mediteranean, dimensiunea etică de sorginte mai ales biblică și căreia i s-au supraspus principalele direcții artistice ale secolului XX, modul în care a luat naștere compania „Kol Demamá" este simbolic din punct de vedere moral. Pentru un popor care cinstește de milenii orice ființă creată de Dumnezeu, pînă într-atît încît serbează în fiecare lună Șvat a calendarului ebraic (aprox. ianuarie sau februarie din calendarul universal) „Anul Nou al Pomilor", pentru un popor a cărui independență națională de numai cîteva decenii, dobîndită și menținută cu sacrificii, a lăsat în urmă atîția mutilați de război — unii abia ieșiți din vîrsta adolescenței — *situația handicapatului în general* atrage după sine, din partea celorlalți, responsabilități aparte.

Așa se face că, în 1965, directorul general al Asociației surdo-muților din Israel a încercat să găsească, pentru aceștia, nu numai modalități de integrare socială, ci și posibilitatea unei realizări fizice și artistice. El l-a rugat pe Efrati să compună pentru ei coregrafii care să depășească simplele dansuri folclorice.

Inițial, Efrati a conceput pentru cei cîțiva tineri selecționați o metodă bazată pe indicatori vizuali și pe vibrațiile declanșate de lovirea unui baston în podea, a inventat chiar o mașină emițînd vibrații transmise astfel spre picioarele dansatorilor. „Kol Demamá Vemahól" (Sunet, Tăcere și Dans) e titlul cărții lui Moshe Efrati, în care acesta își împărtășește propria experiență de inventare a unui nou limbaj, substituit sunetelor și muzicii: „Nu sînt nici asistent social, nici terapeut, sînt coreograf. Ceea ce mă interesează e să ofer un debușeu energiilor și personalității dansatorilor, rămînd însă în domeniul artei".

Așa s-a născut, în 1967, ansamblul „Demamá" (Tăcere), format exclusiv din handicapați. Dar experiența cea mai interesantă pe care aveau să o trăiască acești tineri a fost colaborarea lor cu dansatorii normali. E ceea ce a conferit caracterul de unicitate al noii trupe — „Kol Demamá", creată în 1978.

După primele participări în cadrul unor congrese internaționale, unde era prezentă doar ca o curiozitate, „Kol Demamá" își începe — cu tot mai mare succes — seria turneelor în Belgia, Franța, Italia, Canada, Germania Federală. La Paris, un gazetar cunoscut precum Claude Beignères scria în „Le Figaro" că dansatorii trupei lui Moshe Efrati „par neîncetat înrădăcinați într-o etică bîntuită de toate viziunile ebraice (...). Această trupă ne permite să descoperim nu numai dansatori, ci și o întreagă civilizație". În S.U.A., Anna Kisselgoff remarca acel „fel de reciprocitate teatrală dintre interpreți, total diferită de ceea ce se poate vedea la alte trupe". Cred, însă, că cel mai frumos elogiu adus dansatorilor lui Efrati e „cela al cunoscutului cronicar american de balet, Clive Barnes, care exclama, în 1985, entuziasmat de înaltul lor profesionalism și de osmoza lor atît de perfectă, încît nu mai permitea distincția între handicapați și restul trupei: „Aspectul cel mai fascinant al trupei «Kol Demamá»... e poate acela că întrebarea evidentă care se pune în legătură cu ea devine lipsită de sens".

Compus la cererea Teatrului din Ierusalim, care își serba un deceniu de activitate, „Psalmii Ierusalimului" constituie declarația de iubire făcută de Efrati orașului în care s-a născut. Cuvintele sale însoțesc imaginile panoramice ori de detaliu ale străvechii Cetăți a lui David, sau pe acelea surprinse la repetiție ori în spectacol: „Cînd am început să creez varianta coregrafică a «Psalmilor Ierusalimului», m-am inspirat din sentimentele mele față de orașul în care m-am născut și despre care am învățat prin mijlocirea cîntecelor... Promisiunea și jurămîntul față de Ierusalim, pecetluit prin dans, întîlnirea dintre om și Dumnezeu (...) «Psalmii Ierusalimului» constituie o compunere de simboluri. Pentru mine, Ierusalimul constituie un cadru pentru cele trei religii majore, iudaică, musulmană și creștină. Orașul simbolizează posibilitatea unei adevărate întîlniri de drumuri internaționale, a ideilor adăpostite de zidurile sinagogilor, bisericilor și moscheilor (...) Am fost inspirat de cîteva capitole din Cartea Psalmilor, iar creația mea se bazează pe aceste capitole". Ce s-ar mai putea adăuga la profesiunea sa de credință? Că, în final, dansatorii se despart în trei grupuri distincte simbolizînd — prin gestică — trei religii diferite, dar — prin vestimentație — o ocupație unică, pașnică și esențială: munca pămîntului. O cortină transparentă este coborîtă pe scenă: deasupra, sînt desenate două mîini așezate, sacerdotal, în gestul pacificator și de binecuvîntare al cohanimilor; dedesubt stă scris un singur cuvînt — IERUSALIM — în caracterele celor trei alfabete: ebraic, arab, latin.

Ce altceva s-ar mai putea adăuga? Poate aceasta, că Psalmul 137, invocat de Efrati și constituind aici cheia întregului său demers coregrafic, capătă, caligrafiat și de trupurile unor oameni cărora auzul și graiul le-au fost refuzate, semnificații tulburătoare: „De te-oi uita, Ierusalime, să mi se usuce dreapta, să mi se lipească limba de cerul gurii, de nu te voi pomeni, de nu voi înălța Ierusalimul mai presus de toate bucuriile mele". Miracolul putinței de a se exprima le-a fost dăruit acestor oameni prin dans.

ALINA LEDEANU

PINHAS

(Urmare din p. 1)

tul ce-l înnobilează trebuie cultivat, însă nu în dauna trupului.

Același lucru se întîmplă și cu aceia care au căpătat menirea de a fi urmașii celui dintîi rabin, Moșe Rabeinu. Grija lor părintească trebuie să cuprindă atît רוח „spiritul", cît și בשר „carnea" — materia. Învățătura lor are scopul de a șlefui nestematele spiritului, de a îmbogăți cunoștințele discipolilor, de a picura minunata licoare a eticii în sufletele setoase de bine și frumos. Nici un moment însă ei nu trebuie să uite de adevărul brutal al învățăturii:

„אם אין קמח, אין תורה" „Dacă nu-i făină, nu-i nici învățătură". (Tractatul Avot). Stomacul gol distrage atenția de la cele mai înțelepte aforisme, împiedică receptivitatea la cele mai mărețe idei. Făină și învățătură, materie și spirit; la amîndouă trebuie să se concentreze atenția îndrumătorului norodului.

Moșe a dovedit, prin viața-i, că a respectat acest principiu. A purtat decalogul, dar a avut grijă de mană; a predicat dragostea și adevărul în timp ce se îngrijea de carne pentru popor; a tămăduit suflet și trup laolaltă. Rabinii obștilor sfinte ale lui Israel i-au imitat pilda, decalogul a mii de ani. Cum ar fi putut ei să se mărginească la propovăduirea cuvîntului moralei dacă ar fi ignorat suferința și nevoile mulțimilor? Cum ar fi putut ei face să răsune cuvîntul Torei dacă nu s-ar fi îngrijit în același timp și de prozaicele nevoi ale bieților oameni?

Cuvîntul rabinului, urmaș al lui Moșe, nu s-a limitat nicicînd la o formula abtracțiuni sterile. Versetele biblice au devenit întotdeauna, în gura sa, unelte pentru clădirea unei vieți mai bune și mai drepte. Principiile frumoase n-au rămas, în predica păstorilor noștri, pagini de antologie etică, ci au devenit chemări la muncă și la luptă.

Noțiunii „turnului de fildeș", care simbolizează izolarea intelectualului de realitățile vieții, îi corespunde în limba ebraică ד' אמות של הלכה „cei patru coți ai învățăturii". Conducătorilor spirituali nu li-e îngăduit să se baricadeze în spatele unei astfel de noțiuni. Ei trebuie să aplece urechea la freamătul mulțimilor, să coboare de pe Sinai, așa cum a făcut-o Moșe, pentru ca, ajungînd astfel în mijlocul poporului, să izbutească să-l înalțe, să-l sfințească.

„Dumnezeul lor" a știut să le îmbrace pe acestea în haină de carne, în înveliș de lut. Aceia care înfățișează învățătura lui Dumnezeu au datoria de a îngriji și de vas și de conținutul său. Nu de alta, dar, dacă se sparge vasul, nu se alege nimic din ceea ce s-a aflat într-însul.

HATIKVA

„Hatikva" este imnul mișcării sioniste și imnul național al Statului Israel.

Versurile sale au fost scrise de Naftali Herz Imber în 1878, probabil la Iași și au fost publicate pentru prima dată în volumul „Barkai" („Luceafărul"), sub titlul „Tikateivu", în 1886. (Despre centenarul scrierii versurilor sau despre cel al apariției lor în volum nu s-a putut scrie nici în 1978 și nici în 1986. Cenzura!).

Sursa de inspirație a acestei poezii, precum și titlul par să aibă legătură cu întemeierea așezării evreiești Petah Tikva (Poarta Speranței) din Israel, iar tematica poeziei, întîlnită și în poezia aceluiași Imber, „Mișmar Haiarden" („Paza Iardenului"), se regăsește în poemele germane „Die Wacht am Rhein" („Paza Rinului") și „Der deutsche Rhein", ca și în imnul patrioților polonezi, devenit imnul Republicii Polone („Polonia nu este pierdută cît noi încă mai trăim").

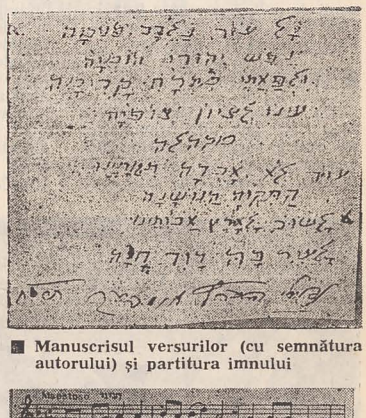

Manuscrisul versurilor (cu semnătura autorului) și partitura imnului

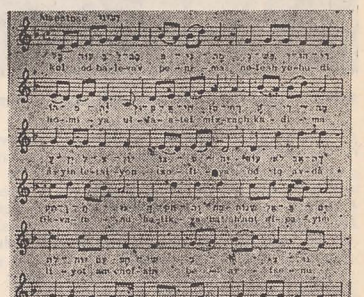

În 1882. Imber a citit „Hatikva" kibuțnicilor din Rishon Le Zion, aceasta fiind primită cu mult entuziasm. Curînd după aceea — probabil în același an —, Samuel Cohen, care tocmai venise în Palestina din Moldova, în 1878, și locuia în Rishon Le Zion, a transpus poezia pe o melodie avînd la origine un cîntec popular din Moldova, denumit „Carul cu boi". Într-o atmosferă în care noile cîntece și adaptări deveneau aproape peste noapte cîntece populare, fiind un timp cînd acești minunați kibuțnici nu se gîndeau la drepturi de autor, melodia a devenit anonimă într-un rapid și surprinzător proces de entuziastă „amnezie colectivă".

Adevărata istorie a „Hatikvei" a fost redescoperită, independent, de Menașe Ravina și de un muzicolog amator israelian, Eliahu Hacohen.

Însuși cîntecul „Carul cu boi" este doar una din numeroasele variante ale unei cunoscute melodii întîlnite în Europa în diferite game majore sau minore.

Multe din schimbările ce au intervenit între textul și melodia originală și versiunea actuală a „Hatikvei" mai pot fi reconstituite pe baza unor cărți de cîntece, memorii etc. O parte dintre acestea au apărut spontan, altele au fost făcute modificînd fie textul, fie melodia pentru a obține un accent sefard în locul celui așkenazit al originalului.

Armonizarea standard este cea stabilită în 1948 de dirijorul italian Bernadini Molinari, care a scris armoniile „Hatikvei" pentru Filarmonica israeliană. Un alt aranjament muzical, des întîlnit, este cel compus de Paul Ben Haim.

Prima traducere în engleză a fost făcută de Israel Zangwill, iar în germană de Heinrich Loewe.

În familiile religioase sioniste există tradiția de a cînta psalmul 126 (בשוב ה' את שיבת ציון) pe melodia „Hatikvei". Versurile pot fi găsite în cîteva dintre colecțiile tradiționale de poezie religioasă publicate în comunitățile din Orientul Apropiat, în ultimii 70 de ani, fiind, de asemenea, incluse de Israel Davidson în lucrarea sa „Oțar" („Comoara").

Două concursuri pentru un imn sionist, unul propus de „Die Welt" în 1898 și celălalt, de cel de-al patrulea Congres Sionist, din 1900, nu și-au atins scopul, datorită calității nesatisfăcătoare a cîntecelor compuse sau propuse.

Al șaptelea Congres Sionist (Basel, 1905) s-a încheiat cu intonarea cîntecului „Hatikva" de către toți cei prezenți, moment ce a confirmat statutul său de imn al Congresului. Deși imediat propus de David Wolffsohn, recunoașterea formală a „Hatikvei" ca imn sionist a fost făcută abia la al 18-lea Congres, la Praga, în 1933. În timpul mandatului britanic, „Hatikva" a fost imnul neoficial al Palestinei iudaice. La 14 mai 1948, a fost cîntat la festivitatea de deschidere a celebrării redobîndirii independenței Statului Israel și a fost interpretat de membrii Orchestrei simfonice din Palestina.

De atunci încoace, acesta este imnul Statului modern Israel și e drag sufletului nostru, al celor care vedem în el o splendidă expresie a nestinsei speranțe **bimilenare** a celor izgoniți din Sion de a se reîntoarce și a fi un popor liber în țara lor de 4 000 de ani, țara în care au trăit strămunii noștri Avraham, Iițhak și Iaacov și urmașii urmașilor lor.

(După „Encyclopaedia Judaica", vol. 7, col. 1470—1472, Ed. „Keter Publishing House", Ierusalim, 1971)

ȘTIRI ȘTIRI ȘTIRI

COLABORARE

Uniunea Sovietică dorește înființarea unui institut de cardiologie la Moscova, în colaborare cu forul medical similar israelian. Acest lucru a fost comunicat la Moscova de cardiologul prof. Alexei Golikov, conducătorul delegației sovietice care a vizitat Israelul la începutul lunii mai.

Cu acest prilej specialiștii sovietici au studiat activitatea unor institute de cardiologie și a unor secții de chirurgie cardiacă la spitalele „Carmel" din Haifa și „Belinson" din Petah Tikva. Șeful delegației, prof. Golikov, l-a invitat pe directorul general de la „Kupat Holim", Nahum Pesa, să viziteze Moscova, împreună cu o delegație, datele și aranjamentele tehnice ale colaborării preconizate urmînd să fie puse de acord.

SINAGOGĂ ETIOPIANĂ

La Beer-Sheva, într-un apartament, a fost inaugurată prima sinagogă etiopiană din Israel.

Serviciile religioase vor fi efectuate de doi etiopieni, deservenți de cult. Sinagoga a fost dotată cu un Sefer Tora și un număr de cărți de rugăciune.

EXPOZIȚIE

Din inițiativa „Generației a doua", un grup din Manchester de copii ai supraviețuitorilor Holocaustului, a fost deschisă la Muzeul Evreiesc din acest oraș o expoziție a Centrului „Simon Wiesenthal". La deschiderea expoziției, intitulată „Curajul de a aminti", au participat dna Lilli Golding, militantă în Parlamentul britanic pentru luarea deciziei de aducere în fața justiției a criminalilor de război naziști, primarii din Salford și Bury, consilierul Syd Turner și Alen Mathews.

Din partea grupului „Generația a doua", a vorbit dra Jackie Field. „Nu trebuie să reducem Holocaustul numai la înregistrarea în manualele școlare", a spus ea. „Mulți tineri nu cunosc întreaga desfășurare a evenimentelor și importanța lor".

Grupul intenționează să faciliteze organizarea expoziției și în alte centre din Marea Britanie.

In imagine: aspect de la deschiderea expoziției.

COMUNITĂȚI EVREIEȘTI

La Sao Paulo se află cca 100 000 de evrei, aproximativ 1 al sută din populație, coexistînd într-o deplină înțelegere cu celelalte naționalități. Organizați și muncitori, disciplinați și inventivi, ei sînt apreciați în toate sectoarele economice și sociale, ca și în cultură. Comunitatea locală, bine organizată, a ridicat: un spital — „Einstein" —, Clubul „Hebraica", o „Casă a copilului", o „Casă de bătrîni", școli particulare, o „agenție de voiaj, bănci — „Banca Safra", „Banca Cidade de Sao Paulo" etc. —, magazine de alimente, de confecții etc.

La Sao Paulo funcționează 25 de sinagogi, centre de asistență socială, colegii unde se studiază limba ebraică și unde, alături de cursanții evrei, învață și elevi de alte naționalități (la Colegiul Renasensa).

*

La Salzburg — orașul lui Mozart — se află o comunitate evreiască numărînd cca 60 de evrei. Marco Feingold, supraviețuitor al Holocaustului, originar din Viena, președintele modestei „Israelitische Kultus Gemeinde", este unul dintre animatorii și organizatorii comunității, ce se bucură de o mare considerație. Există o sinagogă, dotată cu cinci suluri de Tora, cărți de rugăciune la dispoziția enoriașilor. Printre aceștia se află și originari din România. Interesant este faptul că orașul are azi o stradă purtînd numele fostului rabin al comunității evreiești din urmă cu peste 70 de ani, Adolf Altman.

*

În Iugoslavia există o puternică și activă comunitate evreiască, care încearcă să-și mențină unitatea, cu toate că este dispersată în republici. Ea și-a intensificat lupta împotriva antisemitismului și are în obiectiv înfăptuirea drepturilor politice și religioase ale minorităților naționale.

Federația Comunităților Evreiești din Iugoslavia este organismul care se ocupă de toate problemele obștilor evreiești.

La începutul aunlui 1989 s-a discutat înființarea unei „Asociații de prietenie sîrbo-evreiască", la Belgrad, idee susținută de evrei și sîrbii din Iugoslavia și din alte țări, inclusiv din Israel.

Presa semnalează restaurarea sinagogii din Zenica (Bosnia, Iugoslavia de vest), distrusă în cel de-al doilea război mondial. Aici se află acum „Muzeul evreiesc".

CARTE

„Viziunile unui supraviețuitor", volum semnat de Ka. Tzetnik 135633 (acesta fiind tatuajul de pe brațul autorului), este, după opinia criticii, o operă care poate fi socotită „de o frumusețe inegalabilă". Numele adevărat al scriitorului este Yechiel De Nur, unul din puținii supraviețuitori ai lagărului morții de la Auschwitz, care, încercînd să depună

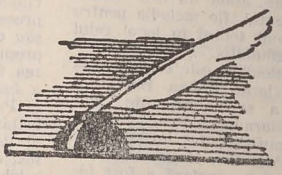

mărturie la procesul lui Eichmann, suferă un șoc psihic. A fost tratat de un psihiatru olandez din Leyde. Rezultatul este această carte: stenograma ședințelor terapeutice în timpul cărora Yechiel De Nur retrăiește toate ororile îndurate de el la Auschwitz.

MUZICALĂ

Concertul cantoral care are loc anual, prin „Fundația Gila și Haim Wiener pentru progresul muzicii cantorale", la Tel Aviv, a fost organizat anul acesta, duminică, 1 Tamuz 5750 (24 iunie), la „Heichal Hatarbut" („Palatul Culturii") din acest oraș.

Concertul, organizat prin secția de cultură a primăriei și „Fondul Tel Aviv pentru dezvoltare", a fost patronat de șefrabinul municipalității din Tel Aviv — Iafo, Moshe Lau și de primarul orașului, dl Shlomo Lahat. Printre cantorii care au concertat au fost și David Bagley, Iaacov Motzen și Moshe Sulhof, care sînt cunoscuți și publicului nostru din concertele pe care le-au dat în România în 1988.

SURPRIZE CULTURALE

Se anunță că într-un viitor apropiat violonistul Mirel Reznic, care a absolvit Conservatorul din Cluj, va concerta în România, țara sa de baștină. Acesta va fi primul turneu israelian în țara noastră: „...ca israelian și artist — ne mărturisește violonistul — ...mă întorc în țara natală să cînt, în orașele românești, muzică evreiască...".

Formații israeliene și soliști de muzică ușoară și rock vor fi oaspeții publicului român.

Iosif Mundi proiectează punerea în scenă, la unul din teatrele românești, a comediei „Herzl și Kafka".

TREI TINERI MUZICIENI

Nu de mult, am primit la redacție fotografia reprodusă mai sus și care reprezintă trei muzicieni sovietici. Ei și-au desăvîrșit studiile în Statele Unite grație unor burse oferite de Fundația Memorială pentru Cultura Evreiască. În imagine îi vedem discutînd asupra unei partituri. În dreapta se află cantorul Vladimir Plis, din Corala Sinagogii din Moscova, în stînga Mihail Turețki, director de un an al aceleiași corale, iar la mijloc, Mihail Pisman, cantor, instructor și solist al [illegible]maației. Tinerii absolv[illegible] „Yeshiva University" [illegible] Fundației căreia îi [illegible] mulțumiri pentru burse [illegible] de pe o veche Hagada [illegible] lecție de Pirke Avot, [illegible] ebraică și în traducere [illegible] Cele două lucrări au fo[illegible] blicate cu sprijinul Fu[illegible] Memoriale și constituie o [illegible] tate de prim rang: sînt pr[illegible] cărți ebraice cu traducere [illegible] plicații în [illegible] rusă a[illegible] după revoluția comunistă [illegible] 1917.

PE SCURT

● Soții Guss și Irene Pfeffer, o familie de evrei din Anglia, și-au exprimat public sentimentele de recunoștință pentru extrădarea, din Argentina în R.F.G., a fostului comandant SS Joseph Schwammberger. Acesta se face vinovat de moartea unui mare număr de tineri evrei, deportați în lagărul de la Preslsyl (Polonia). Soții Pfeffer doresc să aducă mărturia lor în fața autorităților vest-germane, întrucît ei au asistat la cumplitele clipe cînd Schwammberger a ucis un grup de tineri evrei, după ce, mai întîi, îi legase unul de celălalt.

● Sinagoga din Wlodawa (Polonia), distrusă în 1940 de naziști, a fost reconstruită cu ajutorul unei contribuții particulare. În cadrul edificiului funcționează o expoziție permanentă de documente privitoare la existența tradițiilor de viață iudaică din Polonia și, de asemenea, date și imagini despre crimele naziste cărora le-au căzut victime milioane de evrei.

● „Intours Corporation" din Toronto pregătește un turneu cultural idiș în Ucraina. Participanții vor avea drept ghid pe scriitorul sovietic de limbă idiș Gregory Polykener, care îi va însoți în vizitarea unor locuri și instituții legate de viața evreiască din Ucraina. Un popas și, totodată, o comemorare vor avea loc la Baby-Yar, acolo unde o sută de mii de evrei au fost uciși de naziști și aruncați apoi într-o groapă comună.

● La Buenos Aires a avut loc, recent, o săptămînă a filmului israelian purtînd girul Institutului de schimburi cultural-științifice și al Ambasadei israeliene în Argentina.

● În Spania s-a desfășurat un seminar internațional despre interferența a trei culturi — creștină, iudaică, musulmană. Au participat numeroși specialiști în istorie și literatură. Presa a remarcat ca fiind de mare originalitate expunerea profesorului spaniol Jacob Hassan, care argumentează originalitatea culturii iudaice ilustrînd-o cu trei poeme în limba ladino, și cea a profesorului Menahem Ben Sasson, istoric din Ierusalim, care a evocat rolul lui Maimonide în cele trei culturi.

● Agenția spațială israeliană se pregătește să lanseze curînd un satelit echipat cu trei telescoape hipersofisticate, destinat unor cercetări științifice: „Amos" ,cum se numește satelitul, odată lansat pe orbită, va înregistra simultan raze X și ultraviolete și, așa cum afirmă profesorul Bar Nun, seful colectivului creator al satelitului israelian, va permite observarea unor galaxii în prezent invizibile. „Amos" va ține companie faimosului satelit american „Hubble", singur de acest fel în cosmos.

● În cadrul emisiunilor canalului Antenne II (Franța), la rubrica dedicată iudaismului, a fost reluat filmul de artă consacrat operei miniaturistului Devos Tuszinski, realizat de Nina Behar, cineast evreu de origine română. Emisiunea se constituie într-un omagiu adus autoarei filmului, prematur stinsă din viață la Paris.

● Tehnionul din Haifa, Facultatea de inginerie și tehnologie, a acordat premiul său anual „Doctor Scientarum Honoris Causa", o importantă distincție, profesorului Felix Jiri Weinberg, de la Colegiul Imperial din Londra, unul dintre cei mai mari specialiști și novatori în tehnologiile chimiei.

● Pentru evreii care trăiesc în sudul Africii și pentru comunitatea lor, a început să apară ziarul intitulat „Vi[illegible] Johannesburgului", condus [illegible] Suzane Belling, directoare [illegible] Uniunii femeilor evreice d[illegible] această zonă, cunoscută pe[illegible] sonalitate în jurnalistică.

● Parlamentul britanic [illegible] votat, cu 348 voturi pe[illegible] și 123 contra, o decizie [illegible] va permite guvernului să [illegible] tenteze acțiune penală tuturor criminalilor de război afl[illegible] pe teritoriul țării.

● Primul aparat [illegible] care a aterizat în Israel [illegible] fost cel pilotat de aviator[illegible] francez Jules Vedrines, sos[illegible] la Ierusalim în ziua de 2[illegible] decembrie 1913, în cadrul un[illegible] competiții aeriene organ[illegible] de ziarul francez „Le M[illegible]tin". La 29 decembrie, avi[illegible] a plecat spre Cairo. Doi[illegible] mai tîrziu, alți doi piloți fr[illegible]cezi, Marc Bonnier și Jos[illegible] Barnier, au aterizat la Ier[illegible]salim.

● O vastă expoziție re[illegible]stituind viața comunităților evreiești din U.R.S.S., cu v[illegible]riate elemente de cultu[illegible] artă, viață tradițională ie[illegible]daică din această țară, es[illegible] în curs de pregătire. Inițiativa aparține Rabinului Fi[illegible]lip Hart, din cadrul Uni[illegible] congregației evreiești de[illegible] S.U.A.; se prevede ca expo[illegible]ziția să fie deschisă în 198[illegible] pe o durată de doi ani, [illegible] în care va itinera la Ne[illegible] York, Washington, Chicago, San Francisco, New Orleans și în multe alte orașe ame[illegible]cane, precum și în cîte[illegible] mari centre canadiene și ale Americii Latine.

● Revista franceză „Tribune Juive" publică, în [illegible] recent număr, o chemare pentru petrecerea vacanței de vară în kibuțul Hanaton (Israel). Ca puncte de atracție sînt prevăzute excursii legate de istoria Galileii, conferințe cu teme de istoria evreilor, iar doritorii vor putea efectua zile de muncă în agricultură.

JOURNAL OF THE ROMANIAN JEWS

CHIEF RABBI DR MOSES ROSEN

BALAK

„מה טובו אהליך יעקב משכנותיך ישראל"
How goodly are thy tents, O Jacob, and thy tabernacles, O Israeli" (Numbers 24—5).

The seventeenth (Shiva asar) of Tammuz. Day of painful memory. The first breaches fall on the walls of the besieged holy city of Jerusalem. They are accompanied by the voice of relentless, destructive hatred. The Bible chapter read on this Sabbath evokes the figure of a precursor of the doctrien urging hatred of Judaism, the figure of the first genocide preacher, who succeeded in striking at the walls of the Torah's eternality.

Bileam differs greatly from the other irreputable enemies of our teaching and of those spreading it. He is radically different both from his predecessors and from his successors. His actions are not prompted by Pharaoh's boundless craving to enslave the masses, or by Amalek's unscrupulous aggressivity, by the venom he pours forth, or by Nebuchadnezzar's unquenched thirst for human blood, or by Titus' megalomania. Unlike Torquemada, he is not concerned with "saving" his victims' souls. Nor does he justify mass murder by formulating the "Übermensch" theory, as Nietzsche and Hitler did.

No, indeed. Bileam hates not because he needs slaves, nor because — being bloodthirsty — he wants to tear people up. His aim is not religious conversion or racial "selection". Nothing of all this, none of the classical weapons to be found in the arsenal of anti-Semitism is resorted to by Bileam and he cannot be identified with any of the above figures. He just hates — purely and simply. Without any cause and without taking the trouble to find a pretext whatsoever. He does not slander the Jews, nor does he insult them. He does not deride them and he does not revile them. On the contrary. Bileam praises, eulogizes those he is preparing to destroy. Balak, the king of Moab, placed him on the top of a mountain and demanded that he curse the Jewish people from there. But the "prophet" Bileam perceived, in space and in time, the prospect "sub specie aeternitatis" of Judaic destiny and, instead of cursing, he praised. The monarch was indignant, for he was too primitive to grasp the refined methods of his hireling. Balak could handle the sword, but Bileam was a master of the word. Still, Balak's sword was by far not so harmful as Bileam's poisonous words.

Count Andrassy once formulated a cynical definition of anti-Semitism: "An anti-Semite is he who hates the Jews more than is necessary". Bileam anticipated this conception. He filtered hate, weighed dissension, learnedly dosed enmity. The minds and souls of men are receptive to all this if one knows how to apportion it slowly, stealthily. Insults can be denied, slander can be exposed. However, praises are a more certain, more effective weapon. Being eulogized by Bileam, the Jews came to be envied and from envy to hatred there is but one more step.

Jacob's "tents" are goodly, they are worthy of admiration, their aspect proves efficiency, talent, ability, devotion to the country in which they are located. The settlements of the Jewish people call forth regard, for they show diligence; the Jews are active in the cultural and economic fields; they prove to be useful and their contribution is beneficent. But Bileam appeals not to what is noble, but to what is vile in the human being. By his "praises", he inspires not love, appreciation, emulation, but envy, spite and imprecation. Not very much of all this, but "just as much is necessary". Necessary for what? The answer is clear. Necessary for distorting the image of a people, for erecting a wall between faiths.

Timeo Danaos... Jacob's successors have always feared Bileam more than Pharaoh.

PINHAS

„יפקד ה' אלקי הרוחות לכל בשר איש על העדה"
"Let the Lord, the God of the spirits of all flesh, set a man over the congregation" (Numbers 27—16).

In few and concise words, Moses defines the concept of the congregation leader. When he asks the Heavenly Father to find a man to succeed him and continue his mission after his death, he synthesizes the role of the man on whose shoulders is placed the burden of the responsibility for the collectivity's destiny.

Spirit and matter. Man's life aims to be, according to our teaching, a permanena equilibrium between these two components of his being. The appeals of the body should not be denied, asceticism is not the right attitude, negation of material realities does not correspond to the Torah's indications. At the same time, being whirled away by passions and enslaved by instincts removes the barriers between Man — the crown of Creation — and the other living beings. The spirit that ennobles him should be cultivated, but not to the detriment of the body.

That is valid also for those who have the mission of being the successors of the first Rabbi, Moses. Their fatherly care must comprise both רוח "the spirit" and בשר "the flesh" — matter. Their teaching is aimed at polishing the gems of the spirit, enriching their disciples' knowledge, pouring — drop by drop — the wonderful nectar of ethics into the souls that are thireting for what is good and beautiful. But not for one moment should they forget the brutal truth: "אם אין קמח, אין תורה" "if there is no flour, there is no learning either". (Avot Treatise). An empty stomach divers attention from the wisest aphorism and prevents receptivity to the grandest ideas. Flour and learning, matter and spirit; the leader of the people must focus his attention on both.

Moses' life proved that he observed this principle. He carried the Decalogue, but took care of the manna; he preached love and truth, while also attending to meat for the people; he healed body and soul at the same time. The rabbis of Israel's holy communities have followed his example, the Decalogue of thousands of years. How could they have confined themselves to the preaching of morals if they had ignored the sufferings and the needs of the masses? How could they have spread the Torah's words if they had not, at the same time, looked after the poor people's prosaic needs?

The words of the rabbi, Moses' successor, have never been limited to sterile abstractions. He has always used biblical verses as tools for building a better and more equitable life. In our shepherds' sermons, beautiful principles have not remained just pages of ethical anthology, they have become appeals to work and struggle.

The notion of "ivory tower", which symbolizes the intellectual's isolation from life's realities, corresponds in Hebrew to אמונת של הלכה ד'. Spiritual leaders must not barricade themselves behind such a notion. They must lend their ear to the cares of the crowds, they must descend from Mount Sinai, as Moses did, so that, being in the midst of their people, they should succeed in raising them, in hallowing them.

"Their God" was able to clothe them in flesh, to cover them with clay. Those who present God's teachings are in duty bound to look after the covering and its contents at the same time. For, if the vessel breaks, its contents come to nothing.

His Eminence Received by the President of the State of Israel

On Thursday June 28, 1990, His Excellency Mr Chaim Herzog, the president of the State of Israel, received Chief Rabbi Dr Moses Rosen.

The Chief Rabbi presented President Herzog with the volume of memoirs "Dangers, Tests and Miracles", which has been recently published in London.

The president of the State of Israel thanked him. There followed a friedly conversation, during which Chief Rabbi Dr Moses Rosen informed President Chaim Herzog about aspects of the life of the Jewish community in Romania.

President Chaim Herzog asked the Chief Rabbi to convey his cordial feelings and best wishes both to the Romanian people and to the Jewish community in Romania.

VISIT

On Friday June 29, Mr Shmuel Katz, counsellor at the Embassy of the State of Israel in Bucharest, paid a farewell visit to the Federation of Jewish Communities in Romania, on the occasion of the conclusion of his mission in Romania. He was accompanied by Mr Eli Itzhaki, who will fulfil the same mission from now on.

In the absence of His Eminence, who is in Israel at present eng. Th. Blumenfeld, secretary general of the F.J.C., thanked Mr Katz and congratulated him on his good collaboration with our community, also wishing him future successes.

The conversation, in which members of the Federation leadership participated, took place in a friendly atmosphere.

Commemoration of the 1941 Fascist Pogrom in Iaşi

On Sunday June 24, there took place, at the Iaşi Jewish cemetery, the 49th commemoration of the 1941 fascist pogrom, whose victims were 12,000 Iaşi Jews, tortured to death, in the most inhuman way possible.

Dr Simion Caufman, the president of the Iaşi Jewish community, evoked the terrible event.

The religious service was officiated by cantor Aizic Jukovschi, from Bucharest. All those present piously listened to the divine service and recited Kaddish at the huge common graves of the victims buried in Iaşi.

Then the congregants left for Podu Iloaie and Tîrgu Frumos, for commemorating the death train victims buried there, in immense graves.

Corresp.

Branches of Romania-Israel Friendship Cultural Association

In a warm, friendly atmosphere, there took place, on Sunday June 17, in the old and rejuvenated town on the banks of the Bistriţa, the solemn festivity of the creation of the Bacău branch of the Romania—Israel Friendship Cultural Association.

The director of the "George Bacovia" Theatre, writer and publicist Calistrat Costin, briefly described the activity of the organizing committee. On behalf of the Association's executive committee, its vice-president, writer Radu F. Alexandru, and its secretary general, publicist Victor Bârlădeanu, took the floor.

They emphasized the important part to be played by this young association and they referred to certain aspects of its activity up to the present. With enthusiasm and clear-sightedness, the participants pointed out that the branch had to become the nucleus of rich and diversified events, which should contribute to the ceaseless strengthening of the friendship of the Romanian and Israeli peoples.

The branch committee was unanimously elected, its president being Mr Calistrat Costin and its secretary general Mr Carol Isac, publicist.

There followed an interesting artistic programme, offered by actors of theBacău theatre and soloists of the local philharmonic orchestra. It included sketches by the great humorist Ephraim Kishon, as well as musical pieces by Felix Mendelssohn-Bartholdy and Dmitri Shostakovich. An Israeli documentary film was shown afterwards. Both the programme and the film were a great success.

V. B.

In Braşov, the local branch of the Romania—Israel Friendship Cultural Association (A.C.P.R.I.) was recently set up.

The national anthems of the two countries were sung by the Talmud Torah choir ("Bnei Milu") and the "Saguna" secondary school choir. Speeches were then delivered by the Ambassador of Israel Zwi Mazel, the Braşov County mayor and president of the branch, Florin Crisbăşan, the vice-president of the Association, Liana Alexandra, the president of the Democratic German Forum, Dieter Drottlef, the priest Coman and eng. Tiberiu Roth, the president of the Braşov Jewish Community.

Two documentary films about Israel were shown and the "Bnei Milu" choir sang a beautiful medley of Jewish songs.

It is worth pointing out that the Braşov organizers were fully prepared to meet the demands of the numerous persons who wanted to become members of the A.C.P.R.I. branch on the spot: each of them was handed a beautiful membership card and a folder about Israel, known under the name "Letter from Israel".

It is also worth mentioning that Mr Florin Crisbăşan, the County mayor, expressed the wish to see, in the near future, Braşov and Haifa becoming twin towns.

"RIGHTEOUS GENTILE" Medals Conferred

On Tuesday June 26, at the Bucharest Embassy of the State of Israel, there took place a moving ceremony, in the framework of which "Righteous Gentile" diplomas and medals were conferred on non-Jews who, at the risk of their lives, had saved persecuted Jews at the time of the Holocaust. Each of these distinguished sons of the Romanian people, besides receiving the medal, is authorized to plant a tree in Jerusalem, in Righteous Gentiles alley.

His Excellency Mr Zwi Mazel, the Ambassador of Israel in Romania, delivered a speech, welcoming and congratulating the recipients of the important and well-deserved medal which confirms the Jewish people's gratitude to its benefactors.

The solemnity was also attended by many of those who had been previously awarded such medals and diplomas, or by their descendants.

Embassy counsellors Tamar Sam Ash and Shmuel Katz were present, as well as eng. Theodor Blumenfeld, secretary general of the Federation of Jewish Communities and representatives of the press.

דאָס בענסעניש פון דער געשיכטע

[illegible] נאכן פאַרלוירענעם היימלאַנד [illegible] אין פאַרגעקומען די צערעמאָניע [illegible] די פרעמיעס „דער נאַלדענער עפּל" [illegible] פון דער ישראל טעלעוויזיע. דער [illegible] אין נעמאַכט געוואָרן אויסן סמך פון [illegible] אין דער טעלעוויזיע צושויערס. [illegible] פרעמיעס פון דער [illegible] אין אַפּאַראַטשונג אין דירעקט, „מיר זעען [illegible] אין אַ פּראָגראַם פאַר קינדער „שומיף". [illegible] אין טעראַלז פון אויסלאַנד, נעפינען זיך [illegible] פון לאָס אַנדזשעלעס", וואָס האָט [illegible] דאָס צווייטע אָרט און „דינאַסטי" וואָס [illegible] דאָס צווייטע אָרט.

[illegible] דאָס דיסטראַקטיוו סעפּעטאַקלען [illegible] אין פאַר טויבה צפיר, מעני פיר [illegible] דער זינגער פון יאָר — דני [illegible] דער זינגער פון יאָר — ריטאַ.

[illegible] אין דער באַזאַלונג ביי וועל- [illegible] זיך באַטייליקט: דער פרע- [illegible] דער יידישער אַנזאַנג, ה'שמחה דיגיץ, [illegible] אַנאַזאַנסקי, נעגעראַל סעקרעטאַר פון [illegible] פאַראיין פון די יידן פון [illegible] אין 7 הונדערט דערלעבאַטן פון [illegible] פון נאַנץ פראַנקרייך, האָט דאָס [illegible] יידנטום געוועזדעט אַן אויפרוף צו [illegible] אַנפיר צו באַזעצן אין [illegible] דער פאַראייניקטע [illegible] דער ראַטשילד האָט דערקלערט [illegible] אין דאָס פראַנצויזישע יידנטום זאָל [illegible] אין אַ וואַנען אויסן אין דער אַקציע [illegible] פון דער פראַנצויזישע יידנטום.

[illegible] „בני ברית" האָט געמאַכט אַ [illegible] אין פאַנאַמאַ בכדי צו שטודירן די לאַגע [illegible] אין דעם לאַנד, נאָך דעם [illegible] געגעראַל נאָרוניאַ.

[illegible] אַ פאַרגעקומען אַ פאַרזאַמלונג פון [illegible] אין דער אַמעריקאַנער סינעאַסט. [illegible] אַ פאַרגעקומען אַ [illegible] אַ פאַרזאַמלונג פון [illegible] אַ פאַרגעקומען אַ [illegible] אַ פאַרגעקומען אַ [illegible] אַ פאַרגעקומען אַ

הרב הראשי ד"ר דוד משה ראָזען

על פרשת השבוע

בלק

„מה טובו אוהליך יעקב משכנותך ישראל (במ-דבר כ"ד-ה)"

שבעה עשר בתמוז, א טאָג וואָס ווערט דערמאָנט מיט וויטאָג. די ערשטע קלעפּ פאלן אויף די מוירען פון דער הייליקער שטאָט, פון באלאגערטן ירושלים. ביינאנט מיט זיי הערט זיך אויך דאָס קול פון אומברהמנותדיקן, פאַרניכטנדיקן האס. די סדרה וואָס מיר לייענען דעם שבת, שילדערט די געשטאלט פון א פאַרגייער פון די דאָקטרינען פון האס סענן יידנטום, דעם ערשטן פּרעדיקער פון גענאָציד, וועמען ס'גיט זיך איין אָנצופאלן אויף די מוירען וואָס רינגלען ארום די אייביקע פעסטונג פון דער תורה.

בלעם איז נאָנץ אנדערש ווי די אנדערע שונאים פון אונדזער תורה און פון אירע טרעגער. ער אונ-טערשייד זיך ראדיקאל סיי פון זיינע פאַרגייער סיי פון זיינע נאָכפאָלגער. הינטער זיינע אקציעס וועלן מיר נישט טרעפן דעם גיריקן אפּעטיט צו מאכן-קנעכטשאפט, וואָס האט אזוי געוועלטיקט אינער פרעמדן; סקרופולאָזע אנדערסווייזיק, פון עמלקן, ס'איז אויך נישט דער אומשטילבארער דורשט נאָך מענטשלעכן בלוט וואָס האט געברענט אין נבודכנרן, אויך נישט די אלמעכטיקע גרוים-קייט מאגיע וואָס האט גענאָגט טיטוסן. ער זאָרגט נישט פארן „ראטעווען" די נשמות ווי טאָרקוועו-מאדא, און באראבטיקט אויך נישט דעם מאכן-מאָרד מיט דער טעאָריע פונעם" אוברעמענטש", ווי עס האָבן נעטון נישט אין היטלער.

ניין, בלעם האסט נישט דערפאר וואָס ער דאַרף שקלאפן, אָדער ווייל ער וויל זיך וואַרפן אויף מענטשן זיי צערייסן, ווייל ער איז בלוטדור-שטיק. ער האט נישט קיין צילן פון „אויסצוש-מדן" אָדער פון ראסן-סעלעקציע. נאָרנישט פון די אלע זאכן. קיין שום קלאָסישן וואָפן וואָס גע-פינט זיך אין ארסענאל פון אנטיסעמיטיזם, באַ-נוצט נישט בלעם און ער אידענטיפיצירט זיך נישט מיט קיין איינציקער פון די פריער דערמאָנטע געשטאלטן. ער האסט פשוט, לשם האס, אזוי אָן א שום סיבה און ער גיט זיך אפילו נישט די מי צו געפונען עפּעס א תירוץ. ער רעדט נישט קיין לשון הרע אויף יידן און ער דערגידערגיטש זיי נישט. פארקערט, בלעם לויבט, זינגט שבחים וועגן די פאר וועלכע ער גרייט צו די פאַרניכטונג. בלק דער מלך פון מואב, האָט אים ארויפגעשטעלט אויף א שפּיץ בארג און האָט פון אים געפאָדערט אז פון דאָרט זאָל ער שעלן דאָס יידישע פאָלק. דער „נביא" בלעם, האָבנדיק אָבער פאר זיינע אויגן, אין רוים און צייט די אויסזיכטן פון יידישן גורל, בענטשט גאָר אנשטאָט צו שעלטן. דער מלך ווערט ברוגז ווייל ער איז פּרימיטיוו כדי צו באַ-נעמען די ראפינירטע מעטאָדן פון זיין „אידעאָלאָ-נישן" משרת. בלק פאָכט מיט דער שווערד, בלעם איז אָבער א מייסטער פון וואָרט. בלקס שווערד איז אָבער ווייס נישט אזוי שעדלעך ווי דאָס ג'-פטיע וואָרט פון בלעמן.

דער גראָף אנדראסי האָט אמאָל געגעבן א צי-נישן טייטש דעם אנטיסעמיטיזם, „אנטיסע מיט איז דער וואָס האסט יידן, מער ווי מען דאַרף. „בלעם איז מקדים די דאָזיקע אויפפאסונען, פיל-טרירט דעם האס, וועגט די שנאה, דאָזירט וויסנ-שאפטלעך די העצע. דער מענטשלעכער מוח און די נשמה זענען זייער עמפינדלעך אויף דעם אלע-מען, אויב מען פאַרשטייט נאָר אנטאבמערקט זיי אריינהויכן. באליידיקונגען קאָן מען אָפּלייקענען, רכילות קאָן מען דעמאסקירן, שבחים, דאקעגן זע-נען א זיכערער, א ווירקזאמער געוועער.

דורך די שבחים וואָס בלעם רעכנט אויס ביי יידן, ווערן זיי אזוי ארום דאָס ציל-ברעט פון קנאה, און פון קנאה ביז צו שנאה איז נישט מער ווי איין שפּאן.

די „אהליך" יעקב זענען גוט, זיי פאַרדינען באוווּנדערונג, זיי זענען א באוויז פון טאלאנט, פעיקייט, טרישאפט צו דעם לאנד אין וועלכן זיי וווינען. די יידישע ישובים רופן ארוים דרך ארץ, ווארום זיי באוויזן פליים וועלכן דאָס פאָלק אנווי-קלט ביים קולטורלן און עקאָנאָמישן אויפבוי, ווייזן זיך ארוים אלס א פאקטאָר פון ברכה. בלעם אפּעלירט אָבער נישט צו דעם וואָס ס'איז ארוים אלס א פאקטאָר פון בהבה. בלעם אפּעלירט אָבער נישט צו דעם וואָס ס'איז איידעל און דערהויבן אין דעם מענטשן, נאָר צו די נידריקע מענטש לעכע געפילן. מיט זיינע „שבחים" רופט ער נישט ארוים קיין ליבע, אכטונג, ווילן צו פארמעסט, נאָר קנאה, נישט פאַרגעגערישקייט און שנאה. נאָרנישט צופיל פון דעם אלעמען נאָר אזוי פיל „וויפל מען דאַרף". מען דאַרף, פאר וועלכן צוועק? דער ענט-פער איז א קלאָרער. מען דאַרף כדי צו פארקרו-פּלען דאָס בולד פון פאָלק. כדי אויפצושטעלן א וואנט צווישן די אמונות.

תמיד האָבן יעקבס קינדער מער מורא געהאט פאר בלעמען ווי פאר פרעהן.

פנחס

„יפּקד ד' אלוקי הרוחות לכל בשר איש על העדה" — „זאָל גאָט דער האר פון די נייסטער פון אלע באשעפענישן אויפזעצן א מאן איבער דער עדה" (במדבר כ"ו-טו).

אין קודצע און אין לאפּידארע ווערטער, גיט משה א דעפיניציע פון דער יידישע אויפפאסונג וועגן מנהיג פון דעם פאָלק. אין זיין געבעט צום הימלישן פאָטער, צו געפונען פאר אים א נאָכפאָל-גער, וועלכער זאָל ווייטער פירן זיין שליחות, נאָכ-דעם ווי ער וועט נישט מער זיין צווישן די לעבע-דיקע, געפינען מיר סינטעטיזירט די ראָלע פונעם מענטשן אויף וועמענס פּלייצעס סע ליגט די אחריות פארן גורל פונעם כלל.

נייסט און מארעטיע. דאָס לעבן פונעם מענטשן זוכט צו זיין לויט אונדזער אויפפאסונג א שטענדיק גלייכגעוויכט צווישן די צוויי קאָמפּאָנענטן פון זיין קיום. דאָס וואָס דער גוף מאָנט טאָר נישט פארנאכלעסיקט ווערן, גזירות איז נישט דער פא-סיקער צוגאנג, נעגירן די מעטאַרעלע ווירקלעכקייט איז נישט לויט דעם זין פון דער תורה, אין דער זעלבער צייט וועט דאָס נאָכלויפן ליידנשאפטן, דאָס ווערן א קנעכט פון די אינסטינקטן, אָפּווישן די גרענעצן צווישן דעם מענטש — די קרוין פון באשאף און די אנדערע באשעפענישן. דער גייסט וואָס אדלט און דאַרף קולטיווירט ווערן, אָבער נישט אויפן חשבון פונעם גוף.

דאָס זעלבע געשעט מיט ד' ויף וועלכע ס'איז געפאלן דער גורל צו זיין די נאָכפאָלגער פון דעם ערשטן רבין, משה רבינו. זייער פּאַטעַרלעכער זאָרג, דאַרף ארומנעמען סיי דעם רוח „גייסט", ווי אויך „בשר" — דאָס פלייש — די מאטעריע. זייער לער-נען, האָט דעם ציל צו שליפן די איידל שטיינער פון גייסט, צו באריכטערן די קענטעניש פון די תלמידים, אריינצוטראָפן דאָס ווונדערבארע גע-טראנק פון עטיק אין די הערצער וואָס דורשען צו גוט און שיין. זיי דאַרפן אָבער, אויף קיין רגע נישט פארגעסן אין דעם ברוטאלן אמת אז:

„אם אין קמח אין תורה" — אויב ס'איז נישטאָ קיין מעל, איז נישט פאראנען קיין תורה (מסכתא אבות) דער לייטיקער מאָגן ציט אָפּ די אויפמערק-זאמקייט פון די קלוגסטע מאמרים, שטערט די עמפינדלעכקייט פאר די דערהויבנסטע אידייען, קמח און תורה, חומר און רוח, מאטעריע און גייסט. די מנהיגים פונעם פאָלק דאַרפן וועגן זייער אויפ-מערקזאמקייט צו ביידע.

משה האָט באוויזן מיט זיין לעבן, אז ער האָט רעפּעטירט דעם דאָזיקן פּרינציפּ. ער האָט גע-טראָגן די עשרת הדיברות, אָבער ער האָט אויך אין זיינען געהאט דעם מן; ער האָט געפּרעדיקט ליבע און אמת און האָט דערביי פאַרזאָרגט דאָס פאָלק מיט פלייש; ער האָט געהייליט די די נשמה אי דעם דעם גוף. רבנים פון די הייליקעהיליות בישראל, האָבן געפאָלגט זיין ביישפּיל, די געבאָטן פון טוי-זנטער יאָרן. ווי אזוי וואָלטן זיך געקאָנט באנרע-נצען צו פּרעדיקן דאָס וואָרט פון מאָראל ווען זיי וואָלטן אינגאַרירט די ליידן און נויטן פון די מאסן. וויאזוי וואָלטן זיי געקאָנט לאָזן הערן דאָס תורה וואָרט ווען זיי וואָלטן אין דער זעלבער צייט נישט אין זין געהאט די פּראָזאישע אַדערפענישן פון די אָרעמע מענטשן?

דאָס וואָרט פונעם רב משהס נאָכפאָלגער, האָט זי קיינמאָל נישט באשרענקט אויף די פאָרמולן פון טרוקענער אבסטראקטיע. די פסוקים פון דער תורה זענען תמיד געווען אין זיין מויל א כלי זין פאר בויען א בעסער און א גערעכטער לעבן. אין די דרשות פון אונדזערע מנהיגים זענען די שיינע פּרינציפּן נישט געבליבן זייטלעך פון עטישער אנ-טאָלאָגיע, נאָר זענען געווען כלים וועגן ארבעט און קאמף.

דער באנריף „העלפאנטבריין-טורעם", וועלעכער סימבאָליזירט די אויזאָלאציע פונעם קולטור מענ-טש פון דער לעבעדיקער ווירקלעכקייט, אנטשפּ-רעכט זייער גוט אין לשון קודש דעם באנריף „ד' אמות של הלכה". די מנהיגים רוחניים טאָרן זיך נישט פאַרבאַריקאדירן הינטער אזעלכע באַ-גריפן. זיי דאַרפן זיך צוהערן צו די גוטן פון די מאסן, אראָפּגיין פון בארג סיני, אזוי ווי פון די געמון משה, כדי אזוי ארום אויסצוקומען צווישן פאָלק און עס דערהויבן און היילן.

די אלע וואָס פּרעדיקן קאָמט תורה האָבן דעם חוב צו זאָרגן סיי פאר דער כלל, סיי פאר דעם איינהאלט, סיי פאַרן ערדענעם קרינגל, סיי פאר דעם גייסט וואָס ליגט דערין. דאָס דער פאר, ווייל טאָ-מער צעברעכט זיך חלילה די כלי וועט דער איג-האלט במילא אויסרינען.

צייטשריפט

פונעם רומענישן רעליגיעזן יידנטום

דערשיינט צוויי מאָל אין חודש ● 1.7.1990 ● בוקארעשט

אויפנאמע ביים פּרעזידענט פון מדינת ישראל חיים הערצאָג

ה' חיים הערצאָג, פּרעזידענט פון מדינת ישראל, האָט אויפגענומען אין אוידיענץ כבוד הרב הראשי דר' דוד משה ראָזען שליט"א, וועלכער האָט אים געשענקט זיין זכרונות בוך „סכנות, נסיונות, גי-סים" וואָס איז נישט זייט לאנג צוריק דערשינען. פּרעזידענט הערצאָג האָט ווארם געדאנקט פארן בוך און האָט אויסגעערט אן עקספּאזע פון דר הראשי איבער דעם מצב פון יידן אין רומעניע.

דער פּרעזידענט פון מדינת ישראל האָט נעבן דעם רב הראשי ער זאָל איבערגעבן זיינע גלי-ווונגען דעם רומענישן פאָלק און די יידן פון רומ-ניע.

באזוך

פרייטיק דעם 29-סטן יוני ד"י. האָט הער שמואל כץ, ראטנעבער פון דער ישראל אמבאסאדע געמאכט א באזוך אין אונדזער פּעדעראציע, מיט דער צו-לענגהייט פון זיין צוריקקערן אין ישראל. עס האָט אים באגלייט הער אליהו יצחק, וואָס בלייבט אויף זיין שטעלע. ווייל כבוד הרב הראשי אין נישט אין ישראל, האָט אים ווארם באגריסט הער נעגעל-סערעטאר פון דער פּעדעראציע, אינג. ט. בלומ-פעלד. דער באזוך איז אדורך אין פריינדלעכן אטמאספערע.

ידיעות פון אונזערע קהילות

דאָס גרינדן פון פיליאלן פונעם קולטור-פאראיין פאר רומעניע-ישראל פריינדשאפט

באקוי

אין א ווארעמער, פריינדלעכער אטמאספער, איז זונטיק דעם 17טן יוני ד"י. פאַרנעקומען די צערע-מאָניע פונעם גרינדן דעם באקויער פיליאל פון דעם קולטורלן פאראיין פון פריינדשאפט רומעניע — ישראל.

נאָך א קורצער פאַרשטעלונג אין שייכות מיט דער טעטיקייט פון דעם ארגאניזיר — קאָמיטעט, נעמאט פון דעם דירעקטאָר פונעם טעאטער". דזש. באקאָוויא", דער פּובליציסט ס. קאסטו, האָבן גענומען דאָס וואָרט מצד דעם לאנד-אָנפיר קאָמי-טעט פון דעם פאראיין, דער שרייבער ראדו אלעק-סאנדרו, וויצעפּרעזידענט, און דער פּובליציסט וויק-טאָר ביר'לעדעאנו, גענעראל סעקרעטאר פונעם פאראיין.

בראשאָוו

נישט לאנג צוריק איז אין בראשאָוו פאַרנעקו-מען דאָס שאפן פון דעם הינג פיליאל פון דעם קולטור פאראיין פון פריינדשאפט רומעניע — יש-ראל. נאָך דעם אינטאָנירן די הימנען פון ביידע לענדער אין דער אויספירונג פון דעם תלמוד תורה באָר און פון דער באָר פון די קינדער פון דער נימ-נאָ זיע „אנדריי שאונגא", האָבן גענומען דאָס וואָרט: דער אמבאסאדאָר פון ישראל, צבי מזאל, דער מער פון דעם בראשאָווער קאנס און פּרעזי-ענט פון פאראיין פּל. קריסבאשאן, די וויצעפּרע-זידענטין פון פאראיין, ליאנא אלעקסאנדרא דש-פּרעזידענט פון דער יידישער קהילה פון בראשאָוו און אנדערע.

ס'זענען ווייזאָנירט געווארן צוויי ישראלדיק-דאָקומענטארע פילמען און דער תלמוד תורה באָר האָט אויסגעפּילט א שיינעם פּראָגראם פון יידישע לידער.

ס'איז כדאי צו באטאָנען אז דער מער פון דער שטאָט האָט אויסגעדרוקט דעם ווילן צו זען אין-ניכן פארברודערט די שטעט בראשאָוו און חיפה.

אזכרה נאָך אונדזערע קדושים פון יאס

ביט 49 יאָר צוריק

די יידישע קהילה פון יאס האָט אָפּגעמערקט דעם גענאָציד פון יאס וואָס איז פאַרנעקומען מיט 49 יאָר צוריק. אין די הייסע יוני טעג פון יאָר 1941 איז פאַרנאָסן געווארן דאָס אומשולדיקע בלוט פון 12 טויזנט פון אונדזערע ברידער אין דער שטאָט יאס, וואָס איז געווען א „עיר ואם בישראל". אויך דעמאָלט אין די טרויער טעג האָבן געלעכצט אין די באנען טויזענטער יידן פאַרשפּאַרטע אין די פי-וואנאָנען, און זייערע פאַרשטיקטע קולות האָבן געשרייען צו די הימלען: „וואסער, אביסעלע וואס-סער"... זיי זענען אויסגענאנען פון דאַרשטן, דער-שיקטע (אונטער די גלייכגילטיקע בליקן פון זייערע תלינים) אזוי ווי סע זענען דערשטיקט געווארן שפּעטער, זייערע ברידער א אין די נאָז-קאָמערן פון אוישוויץ...

כבוד זייער אָנדענק! נישט פאַרגעסן און נישט פאַרגעבן!

רעד.

רומענישע בירגער באקומען אויסצייכענונג „חסידי אומות העולם"

ביי דער אמבאסאדע פון מדינת ישראל אין בו-קאַרעשט, איז דינסטיק דעם 26סטן יוני פאַרגע-קומען אן איינדרוקספולע פייערלעכקייט, ביי וועל-כער ס'זענען צוגעשטיילט געווארן ערן דיפּלאָמען און מעדאַלן פאר אייניקע נישט-יידן, וועלכע רי-זיקוירנדיק זייערע לעבנס האָבן זיי געראטעוועט זין פון דעם רומענישן פאָלק איז צוגעשטיילט גע-ווארן די מעדאַל „חסידי אומות העולם", און זיי וועלן פלאנצן א בוים אויפן הר הזכרון אין ירוש-לים.

זיין עקסצעלענץ ה'צבי מזאל, דער אמבאסאדאָר פון ישראל אין רומעניע, האָט געהאלטן א רעדע און האָט באגרוסט און גראטולירט די וואָס האָבן באקומען די הויכע באערענונגען. אלס דאנקבאר-קייט פון די אנדערע פון די פערזאָנען, שאפט און אנערקענונג מצד דעם יידישן פאָלק פאר די העלדישע מענטשן.

ביי דער פייערלעכקייט האָבן זיך באטייליקט פיל פון די וואָס האָבן פרייער באקומען אויפגעבאר-רונגען, — אָדער די נאָכפאָלגער פון די פערזאָ-נען.

מצד דער אמבאסאדע זענען נאָך ביינעווען: פרוי תמר שם אש און ה'שמואל קאץ — ראטנעבערס, אלס איינעלאדענע, זענען ביינעווען ה'אינזיק, טעמ-דער בלומענפעלד, גענעראל סעקרעטאר פון דער פּעדעראציע, און רעפּרעזענטאנטן פון אייניקע פּרעסע אָרגאנען.

פּעדעראציע פון מדינת ישראל

אויפנאמע ביים פּרעזידענט פון מדינת ישראל חיים הערצאָג

ה' חיים הערצאָג, פּרעזידענט פון מדינת ישראל, האָט אויפגענומען אין אוידיענץ כבוד הרב הראשי דר' דוד משה ראָזען שליט"א, וועלכער האָט אים געשענקט זיין זכרונות בוך „סכנות, נסיונות, גי-סים" וואָס איז נישט זייט לאנג צוריק דערשינען. פּרעזידענט הערצאָג האָט ווארם געדאנקט פארן בוך און האָט אויסגעערט אן עקספּאזע פון דר הראשי איבער דעם מצב פון יידן אין רומעניע.

דער פּרעזידענט פון מדינת ישראל האָט נעבן דעם רב הראשי ער זאָל איבערגעבן זיינע גלי-ווונגען דעם רומענישן פאָלק און די יידן פון רומ-ניע.

באזוך

פרייטיק דעם 29-סטן יוני ד"י. האָט הער שמואל כץ, ראטנעבער פון דער ישראל אמבאסאדע געמאכט א באזוך אין אונדזער פּעדעראציע, מיט דער צו-לענגהייט פון זיין צוריקקערן אין ישראל. עס האָט אים באגלייט הער אליהו יצחק, וואָס בלייבט אויף זיין שטעלע. ווייל כבוד הרב הראשי אין נישט אין ישראל, האָט אים ווארם באגריסט הער נעגעל-סערעטאר פון דער פּעדעראציע, אינג. ט. בלומ-פעלד. דער באזוך איז אדורך אין פריינדלעכן אטמאספערע.

ידיעות פון אונזערע קהילות

דאָס גרינדן פון פיליאלן פונעם קולטור-פאראיין פאר רומעניע-ישראל פריינדשאפט

באקוי

אין א ווארעמער, פריינדלעכער אטמאספער, איז זונטיק דעם 17טן יוני ד"י. פאַרנעקומען די צערע-מאָניע פונעם גרינדן דעם באקויער פיליאל פון דעם קולטורלן פאראיין פון פריינדשאפט רומעניע — ישראל.

נאָך א קורצער פאַרשטעלונג אין שייכות מיט דער טעטיקייט פון דעם ארגאניזיר — קאָמיטעט, נעמאט פון דעם דירעקטאָר פונעם טעאטער". דזש. באקאָוויא", דער פּובליציסט ס. קאסטו, האָבן גענומען דאָס וואָרט מצד דעם לאנד-אָנפיר קאָמי-טעט פון דעם פאראיין, דער שרייבער ראדו אלעק-סאנדרו, וויצעפּרעזידענט, און דער פּובליציסט וויק-טאָר ביר'לעדעאנו, גענעראל סעקרעטאר פונעם פאראיין.

בראשאָוו

נישט לאנג צוריק איז אין בראשאָוו פאַרנעקו-מען דאָס שאפן פון דעם הינג פיליאל פון דעם קולטור פאראיין פון פריינדשאפט רומעניע — יש-ראל. נאָך דעם אינטאָנירן די הימנען פון ביידע לענדער אין דער אויספירונג פון דעם תלמוד תורה באָר און פון דער באָר פון די קינדער פון דער נימ-נאָ זיע „אנדריי שאונגא", האָבן גענומען דאָס וואָרט: דער אמבאסאדאָר פון ישראל, צבי מזאל, דער מער פון דעם בראשאָווער קאנס און פּרעזי-ענט פון פאראיין פּל. קריסבאשאן, די וויצעפּרע-זידענטין פון פאראיין, ליאנא אלעקסאנדרא דש-פּרעזידענט פון דער יידישער קהילה פון בראשאָוו און אנדערע.

ס'זענען ווייזאָנירט געווארן צוויי ישראלדיק-דאָקומענטארע פילמען און דער תלמוד תורה באָר האָט אויסגעפּילט א שיינעם פּראָגראם פון יידישע לידער.

ס'איז כדאי צו באטאָנען אז דער מער פון דער שטאָט האָט אויסגעדרוקט דעם ווילן צו זען אין-ניכן פארברודערט די שטעט בראשאָוו און חיפה.

אזכרה נאָך אונדזערע קדושים פון יאס

ביט 49 יאָר צוריק

די יידישע קהילה פון יאס האָט אָפּגעמערקט דעם גענאָציד פון יאס וואָס איז פאַרנעקומען מיט 49 יאָר צוריק. אין די הייסע יוני טעג פון יאָר 1941 איז פאַרנאָסן געווארן דאָס אומשולדיקע בלוט פון 12 טויזנט פון אונדזערע ברידער אין דער שטאָט יאס, וואָס איז געווען א „עיר ואם בישראל". אויך דעמאָלט אין די טרויער טעג האָבן געלעכצט אין די באנען טויזענטער יידן פאַרשפּאַרטע אין די פי-וואנאָנען, און זייערע פאַרשטיקטע קולות האָבן געשרייען צו די הימלען: „וואסער, אביסעלע וואס-סער"... זיי זענען אויסגענאנען פון דאַרשטן, דער-שיקטע (אונטער די גלייכגילטיקע בליקן פון זייערע תלינים) אזוי ווי סע זענען דערשטיקט געווארן שפּעטער, זייערע ברידער א אין די נאָז-קאָמערן פון אוישוויץ...

כבוד זייער אָנדענק! נישט פאַרגעסן און נישט פאַרגעבן!

רעד.

רומענישע בירגער באקומען אויסצייכענונג „חסידי אומות העולם"

ביי דער אמבאסאדע פון מדינת ישראל אין בו-קאַרעשט, איז דינסטיק דעם 26סטן יוני פאַרגע-קומען אן איינדרוקספולע פייערלעכקייט, ביי וועל-כער ס'זענען צוגעשטיילט געווארן ערן דיפּלאָמען און מעדאַלן פאר אייניקע נישט-יידן, וועלכע רי-זיקוירנדיק זייערע לעבנס האָבן זיי געראטעוועט זין פון דעם רומענישן פאָלק איז צוגעשטיילט גע-ווארן די מעדאַל „חסידי אומות העולם", און זיי וועלן פלאנצן א בוים אויפן הר הזכרון אין ירוש-לים.

זיין עקסצעלענץ ה'צבי מזאל, דער אמבאסאדאָר פון ישראל אין רומעניע, האָט געהאלטן א רעדע און האָט באגרוסט און גראטולירט די וואָס האָבן באקומען די הויכע באערענונגען. אלס דאנקבאר-קייט פון די אנדערע פון די פערזאָנען, שאפט און אנערקענונג מצד דעם יידישן פאָלק פאר די העלדישע מענטשן.

ביי דער פייערלעכקייט האָבן זיך באטייליקט פיל פון די וואָס האָבן פרייער באקומען אויפגעבאר-רונגען, — אָדער די נאָכפאָלגער פון די פערזאָ-נען.

מצד דער אמבאסאדע זענען נאָך ביינעווען: פרוי תמר שם אש און ה'שמואל קאץ — ראטנעבערס, אלס איינעלאדענע, זענען ביינעווען ה'אינזיק, טעמ-דער בלומענפעלד, גענעראל סעקרעטאר פון דער פּעדעראציע, און רעפּרעזענטאנטן פון אייניקע פּרעסע אָרגאנען.

ዕለታዊ ጋዜጣ ኢትዮጵያ ጠቅላይ ፍርድ ቤት

ክፍል ፲፰ ቁጥር ፳፩ ... ፲ ... ...